Leppävirta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026-2031

Sisällysluettelo

1. Johdanto
2. Lasten ja nuorten hyvinvointityön rakenteet
3. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
4. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin nykytila
5. Valtakunnalliset suositukset
6. Lasten ja nuorten hyvinvointityön painopisteet
7. Lähteet ja liitteet

Leppävirta

Johdanto

Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2026–2031 pitää sisällään lastensuojelulain 12 §, paikallisen nuorisotyön ja -politiikan ohjelman, joka pohjaa valtioneuvoston hyväksymään valtakunnalliseen nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaan sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen, joka takaa lapsille erityiset oikeudet.

Suunnitelma tehdään vuosille 2026–2031 ja se linkittyy osaksi kunnan laajaa hyvinvointisuunnitelmaa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa on valmistettu yhteistyössä eri toimialojen kanssa. Suunnitelma on käsitelty kunnan hyvinvointiryhmässä, joka vastaa suunnitelman toteutumisen seurannasta ja päivittämisestä. Lisäksi suunnitelma on ollut kommentoitavana on koulujen oppilaskunnilla ja nuorisovaltuustolla.

Velvoittava lainsäädäntö

Lastensuojelulaki 12 § velvoittaa kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatimaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 12 §, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon **kuntalain 110 §**:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Järjestämislaki 6 § ja **7 §** velvoittaa kunnan ja hyvinvointialueen on tekemään yhteistyötä suunnitelmien laadinnassa.

Kunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävistä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
3) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä
4) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

UNICEF Lapsiystävällinen kunta

Leppävirran kunta on saanut Unicefin Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen syksyllä 2023 ja kesällä 2026. Lapsen ihmisoikeuksien toteutuminen koostuu lukemattomista pienistä, arkisista asioista. Lapsuus on poikkeuksellinen ja ainutlaatuinen jakso ihmisen elämässä. Varhaisvuosien pohjalle rakentuu sekä yksilön että koko yhteiskunnan tulevaisuus. Siksi YK:n lapsen oikeuksien sopimus takaa lapselle erityiset oikeudet, joita millään muulla ihmisryhmällä ei ole. Lapsella on erityisasema kehittyvänä, aikuisista riippuvaisena, haavoittuvana sekä erityistä suojelua ja hoivaa tarvitsevana ihmisenä.

Lapsiystävällisyys on paitsi inhimillisestä ja oikeudellisesta näkökulmasta oikea toimintatapa, myös kannattava investointi kestävään tulevaisuuteen. Suuri osa lasten arkeen vaikuttavista päätöksistä tehdään juuri kunnissa. Siksi resurssiviisas, oikeuksia kunnioittava ja inhimillinen kunta ajattelee ja toimii kaikessa lapsen oikeuksien mukaisesti, muita kuntalaisia unohtamatta.

Leppävirran kunnan tehtävänä on varmistaa, että kunnan jokaisen lapsen ja nuoren oikeudet toteutuvat. Lapsen oikeuksien tunteminen ja niiden aktiivinen edistäminen auttavat rakentamaan laadukasta hallintoa ja tarkoitustaan vastaavia palveluita. Kunta, jossa ajatellaan lapsen oikeuksia ja toimitaan kaikessa niiden mukaisesti, tekee parasta mahdollista ihmisoikeustyötä.

Haluamme, että Leppävirta on lapsiystävällinen kunta, jossa jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus turvalliseen kasvuun ja kehittymiseen. Leppävirta sitoutuu edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Vahvistamme osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta kaikessa kunnan toiminnassa.

Leppävirta

Lasten ja nuorten hyvinvointityön rakenteet

Lasten ja nuorten hyvinvointityö

Kuntatasoinen hyvinvointityö

- Leppävirran kunnan strategia
- Hyvinvointiasiakirjat
- Hyvinvointilautakunta
- Kasvun- ja oppimisen lautakunta
- Hyvinvointiryhmä
- Nuorisovaltuusto ja lasten parlamentti
- Kiusaamisen vastainen työryhmä
- NOPPA nuorten ohjaus- ja palveluverkosto
- Koulujen yhteisölliset oppilashuoltoryhmät
- Opiskeluhuollon ohjausryhmä

Alueellinen hyvinvointityö

- Pohjois-Savon hyvinvointiverkosto
- Pohjois-Savon ehkäisevän päihdetyön verkosto
- Pohjois-Savon perhekeskusverkosto
- Varkauden seudun PAKKA-työryhmä
- Kulttuuriketju -alueellinen kulttuurikasvatussuunnitelma
- Ankkuripoliisi

Lasten ja nuorten hyvinvointia ohjaavat asiakirjat

Perusopetuksen opetussuunnitelma

Esiopetussuunniltema

Oppilashuoltosuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma

Kulttuurikasvatussuunnitelma

Lasten ja nuorten liikuntapolku

Ehkäisevä päihde- ja mielenterveyssuunnitelma

Perusopetuksen toiminnallinen ehkäisevä päihdesuunnitelma

Kiusaamisen vastainen toimintamalli

Osallisuuden polku

Lapsiystävällinen kunta toimintasuunnitelma

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma

Leppävirta

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on yksi tärkeimmistä lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista tukevista peruspalveluista. Se tarjoaa lapselle turvallisen kasvuympäristön, mahdollisuuksia myönteisiin vertaissuhteisiin sekä kokemuksia osallisuudesta, yhteisöllisyydestä ja onnistumisesta. Laadukas varhaiskasvatus vahvistaa lasten kognitiivisia, sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja sekä luo perustaa elinikäiselle oppimiselle ja hyvinvoinnille.

Varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli myös hyvinvointi- ja oppimiserojen kaventamisessa. Tutkimusten mukaan laadukkaaseen varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee erityisesti niiden lasten kehitystä, jotka tarvitsevat kasvuunsa ja oppimiseensa enemmän tukea. Oikea-aikaisella tuen tunnistamisella ja varhaisella puuttumisella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä ehkäistä myöhempien ongelmien kasautumista.

Perheiden näkökulmasta varhaiskasvatus on tärkeä hyvinvoinnin kumppani. Varhaiskasvatus tukee vanhempia kasvatustehtävässä ja tarjoaa mahdollisuuden rakentaa luottamuksellista yhteistyötä perheen ja ammattilaisten välille. Tutkimus- ja asiantuntijatiedon mukaan vanhempien kokemus kuulluksi tulemisesta ja yhteistyöstä vahvistaa sekä lapsen oppimisen edellytyksiä että koko perheen hyvinvointia.

Laadukkaaseen varhaiskasvatukseen panostaminen on samalla investointi kunnan tulevaisuuteen. OECD:n (Organisation for Economic Co-operation and Development) mukaan varhaislapsuuteen kohdistuvat panostukset ovat yhteiskunnan kannalta vaikuttavimpia investointeja, sillä ne vahvistavat lasten myöhempää koulutuspolkua, hyvinvointia ja osallisuutta. Varhaiskasvatus edistää siten sekä lasten ja perheiden hyvinvointia että kunnan pitkän aikavälin elinvoimaa ja kestävyyttä

Perusopetus

Perusopetus on keskeinen lasten ja nuorten kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin ympäristö. Koululla on merkittävä tehtävä osaamisen ja tulevaisuuden valmiuksien rakentamisessa, mutta samalla se tukee lasten ja nuorten sosiaalista, emotionaalista ja psyykkistä hyvinvointia. Turvallinen oppimisympäristö, myönteiset vuorovaikutussuhteet sekä mahdollisuus osallisuuteen vahvistavat kouluun kiinnittymistä, hyvinvointia ja oppimismotivaatiota.

Laadukas perusopetus edistää yhdenvertaisuutta tarjoamalla kaikille lapsille taustasta riippumatta mahdollisuuden oppia, kasvaa ja kehittää omia vahvuuksiaan. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki sekä oikea-aikainen puuttuminen haasteisiin ehkäisevät oppimiserojen kasvua, koulupoissaoloja ja syrjäytymisriskiä. Tutkimusnäytön mukaan varhainen tuki ja matalan kynnyksen palvelut tukevat lasten ja nuorten hyvinvointia sekä vähentävät myöhempien, raskaampien palveluiden tarvetta.

Koulu on myös tärkeä yhteistyön ja yhteisöllisyyden rakentaja. Kodin ja koulun välinen luottamuksellinen yhteistyö vahvistaa oppimisen edellytyksiä, tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja antaa vanhemmille mahdollisuuden osallistua lapsensa koulupolkuun. Asiantuntijatiedon mukaan vanhempien kokemus kuulluksi tulemisesta ja arvostavasta yhteistyöstä vahvistaa sekä lasten oppimista että perheiden hyvinvointia.

Perusopetuksella on lisäksi keskeinen rooli lasten ja nuorten osallisuuden, yhteiskunnallisen kiinnittymisen ja tulevaisuususkon vahvistamisessa. Koulussa syntyvät kokemukset onnistumisesta, yhteisöön kuulumisesta ja omien vaikutusmahdollisuuksien tunnistamisesta luovat perustaa hyvinvoinnille myös myöhemmissä elämänvaiheissa. Siksi panostukset laadukkaaseen opetukseen, oppimisen tukeen, opiskeluhuoltoon ja yhteisölliseen toimintakulttuuriin ovat investointeja sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin että kunnan tulevaisuuteen.

Toisen asteen oppilaitokset

Toisen asteen koulutus on merkittävä vaihe nuoren kasvun, hyvinvoinnin ja tulevaisuuden kannalta. Lukio ja ammatillinen koulutus tarjoavat nuorille mahdollisuuden kehittää osaamistaan, vahvistaa identiteettiään sekä rakentaa jatko-opintoihin, työelämään ja itsenäiseen elämään tarvittavia valmiuksia. Oppilaitokset eivät ole pelkästään oppimisympäristöjä, vaan myös yhteisöjä, joissa nuoret muodostavat ihmissuhteita, harjoittelevat osallisuutta ja rakentavat luottamusta omiin kykyihinsä.

Hyvinvointia tukeva oppilaitosympäristö vahvistaa nuorten kiinnittymistä opintoihin ja ehkäisee opintojen keskeytymistä, syrjäytymistä sekä mielenterveyteen liittyvien haasteiden kasautumista. Oikea-aikainen oppimisen tuki, opiskeluhuollon palvelut sekä oppilaitoksen yhteisöllinen toimintakulttuuri auttavat tunnistamaan tuen tarpeita varhaisessa vaiheessa ja tarjoamaan apua silloin, kun sitä tarvitaan. Tutkimusnäyttö korostaa varhaisen tuen, saavutettavien palveluiden ja monialaisen yhteistyön merkitystä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä.

Toisen asteen oppilaitoksilla on myös keskeinen rooli nuorten osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tulevaisuususkon vahvistamisessa. Kokemus omasta pystyvyydestä, mahdollisuudesta vaikuttaa sekä kuulumisesta oppilaitosyhteisöön tukee nuoren hyvinvointia ja vahvistaa myönteisiä tulevaisuudennäkymiä. THL:n mukaan nuorten tulevaisuususkon vahvistaminen on yksi keskeisistä hyvinvoinnin edellytyksistä, ja oppilaitoksilla on tässä tärkeä tehtävä yhdessä kotien ja muiden toimijoiden kanssa.

Perheiden näkökulmasta oppilaitokset tarjoavat tukea nuoren kasvun ja itsenäistymisen vaiheissa. Kodin, oppilaitoksen, opiskeluhuollon sekä muiden palveluiden yhteistyö luo edellytyksiä nuoren kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille ja auttaa vastaamaan muuttuviin tuen tarpeisiin. Laadukas toisen asteen koulutus on samalla investointi kunnan elinvoimaan, sillä koulutus vahvistaa osaamista, työllistymismahdollisuuksia ja aktiivista kansalaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymisestä aiheutuvia inhimillisiä ja taloudellisia kustannuksia.

Lapset puheeksi® -menetelmä

Lapset puheeksi® -menetelmä on näyttöön perustuva toimintatapa, jonka tavoitteena on tukea lapsen ja nuoren hyvinvointia, kehitystä ja sujuvaa arkea vahvistamalla yhteistä ymmärrystä lapsen, perheen ja muiden tärkeiden aikuisten välillä. Menetelmää voidaan käyttää raskausajasta täysi-ikäisyyteen asti erilaisissa arkiympäristöissä ja palveluissa, kuten kotona, varhaiskasvatuksessa, koulussa sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Se perustuu asiakaslähtöiseen työskentelyyn, jossa lapsi, nuori ja perhe tunnistavat yhdessä ammattilaisen kanssa omat vahvuutensa ja mahdolliset muutostarpeensa, erityisesti elämän muutostilanteissa. Menetelmän keskeisenä tavoitteena on ennaltaehkäistä ongelmien kasautumista ja tukea pärjäävyyttä vahvistamalla perheen voimavaroja, ja se toteutuu Lapset puheeksi -keskustelun sekä tarvittaessa järjestettävän neuvonpidon avulla.

Lapset puheeksi® -menetelmä

Hyvinvointityöryhmä päätti (13.3.2025) ottaa Lapset Puheeksi-menetelmän käyttöön Leppävirran kunnassa.

Lapset Puheeksi -keskustelu varhaiskasvatuksessa (keskustelua tarjotaan)

- Tutustumisen välineenä (kun lapsi tulee varhaiskasvatuksen piiriin)
- Kun lapsi siirtyy pienten ryhmästä ”isojen puolelle” (n. 3–4-vuotiaana)
- Kun työntekijällä herää huoli
- Kun huoltaja haluaa käydä keskustelun tai hänellä herää huoli

Lapset Puheeksi -keskustelu perusopetuksessa

Universaalit LP –keskustelut tarjotaan kaikille 1. ja 7. luokkalaisille ja heidän huoltajilleen esim. vanhempain vartin ja/ tai arviointikeskustelun yhteydessä

Keskusteluja tarjotaan myös kohdennetusti:

- kun työntekijällä herää huoli
- kun huoltaja haluaa käydä keskustelun tai hänellä herää huoli

Sähköinen perhekeskus

Sähköinen perhekeskus on perheiden, perhettä suunnittelevien, nuorten sekä ammattilaisten kansallinen verkkopalvelu, joka kokoaa luotettavan tiedon, tuen ja palvelut yhteen paikkaan. Verkkopalvelu tukee Pohjois-Savon perhekeskuksen palvelukokonaisuutta ja kokoaa yhteen hyvinvointialueen, kunnan ja 3. sektorin toimijat.

Sähköinen perhekeskus muodostuu kolmesta kokonaisuudesta:

- Perheiden ja perhettä suunnittelevien asiointikokonaisuus Omaperhe
- Nuorten asiointikokonaisuus Omahelpperi
- Sähköinen perhekeskus ammattilaisille

Nuorisotyö

Kunnan nuorisotyö tukee nuorten hyvinvointia tarjoamalla turvallisia aikuissuhteita, mielekästä vapaa-ajan toimintaa sekä mahdollisuuksia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Nuorisotyön tehtävänä on vahvistaa nuorten voimavaroja, tukea kasvua ja itsenäistymistä sekä edistää yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa omassa elinympäristössään. Erityisesti perusnuorisotyö tavoittaa nuoria heidän vapaa-ajallaan ja tarjoaa matalan kynnyksen toimintaa.

Nuorisotyöllä on merkittävä ennaltaehkäisevä vaikutus. Turvalliset kohtaamispaikat, harrastus- ja ryhmätoiminta sekä luottamukselliset suhteet nuorisotyön ammattilaisiin vahvistavat nuorten sosiaalisia verkostoja, osallisuuden kokemusta ja hyvinvointia. Samalla nuorisotyö auttaa tunnistamaan tuen tarpeita varhaisessa vaiheessa ja ohjaamaan nuoria tarvittaessa muiden palveluiden piiriin. Tutkimusnäyttö korostaa varhaisen tuen, matalan kynnyksen palveluiden ja monialaisen yhteistyön merkitystä hyvinvoinnin edistämisessä.

Kouluilla tehtävä nuorisotyö täydentää oppilaitosten hyvinvointityötä tuomalla nuorisotyön osaamisen osaksi koulun arkea. Koulunuorisotyön tavoitteena on vahvistaa yhteisöllisyyttä, oppilaiden osallisuutta ja kouluhyvinvointia sekä tarjota nuorille helposti saavutettava aikuinen koulupäivän aikana. Nuorisotyöntekijä voi toimia nuoren tukena erilaisissa elämäntilanteissa, rakentaa ryhmähenkeä sekä edistää myönteistä toimintakulttuuria kouluyhteisössä.

Nuorisotyön vahvuutena on nuorten kohtaaminen heidän omista lähtökohdistaan. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen, luottamukseen ja nuorten osallisuuteen. Nuorisotyö tarjoaa mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin, vaikuttamiseen ja yhteisöön kuulumiseen, jotka ovat keskeisiä hyvinvointia, mielenterveyttä ja tulevaisuususkoa vahvistavia tekijöitä. THL on korostanut erityisesti nuorten tulevaisuususkon vahvistamisen merkitystä hyvinvoinnin näkökulmasta. Kunnan näkökulmasta nuorisotyö on investointi hyvinvointiin ja ennaltaehkäisyyn. Tukemalla osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan voidaan ehkäistä syrjäytymistä sekä vahvistaa nuorten mahdollisuuksia rakentaa hyvää tulevaisuutta omassa kotikunnassaan.

Etsivä nuorisotyö, nuorten työpaja ja Ohjaamo

Etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta ja Ohjaamo-palvelut tukevat nuoria erityisesti koulutuksen, työllistymisen ja itsenäistymisen nivelvaiheissa. Palveluiden tavoitteena on vahvistaa nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja tulevaisuususkoa sekä ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla oikea-aikaista ja yksilöllistä tukea.

Etsivä nuorisotyö tavoittaa tukea tarvitsevia nuoria ja auttaa heitä löytämään sopivia palveluita sekä omia vahvuuksiaan. Työpajatoiminta vahvistaa arjenhallintaa, työelämävalmiuksia ja itseluottamusta käytännön tekemisen kautta. Ohjaamo kokoaa nuorten tarvitsemia palveluita yhteen ja tarjoaa matalan kynnyksen ohjausta esimerkiksi koulutukseen, työllistymiseen, hyvinvointiin ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä.

Yhdessä nämä palvelut tukevat nuorten kiinnittymistä opintoihin, työelämään ja yhteiskuntaan. Tutkimus- ja asiantuntijatiedon mukaan nuorten hyvinvointia edistävät erityisesti oikea-aikainen tuki, helposti saavutettavat palvelut sekä eri toimijoiden välinen yhteistyö. Etsivä nuorisotyö, työpajatoiminta ja Ohjaamo-palvelut toteuttavat näitä periaatteita käytännössä tarjoamalla nuorille yksilöllistä tukea, osallisuuden kokemuksia ja mahdollisuuksia rakentaa myönteistä tulevaisuutta. Varhainen tuki ja palveluiden yhteensovittaminen vähentävät myös raskaampien korjaavien palveluiden tarvetta myöhemmin. Kunta kehittää palveluiden yhteensovittamista.

Kunnan näkökulmasta palvelut ovat investointi nuorten hyvinvointiin, koulutukseen ja työllistymiseen. Tukemalla nuorten kiinnittymistä opintoihin, työelämään ja yhteiskuntaan voidaan ehkäistä syrjäytymisestä aiheutuvia inhimillisiä ja taloudellisia kustannuksia sekä vahvistaa kunnan elinvoimaa tulevaisuudessa.

Leppävirta

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin nykytila

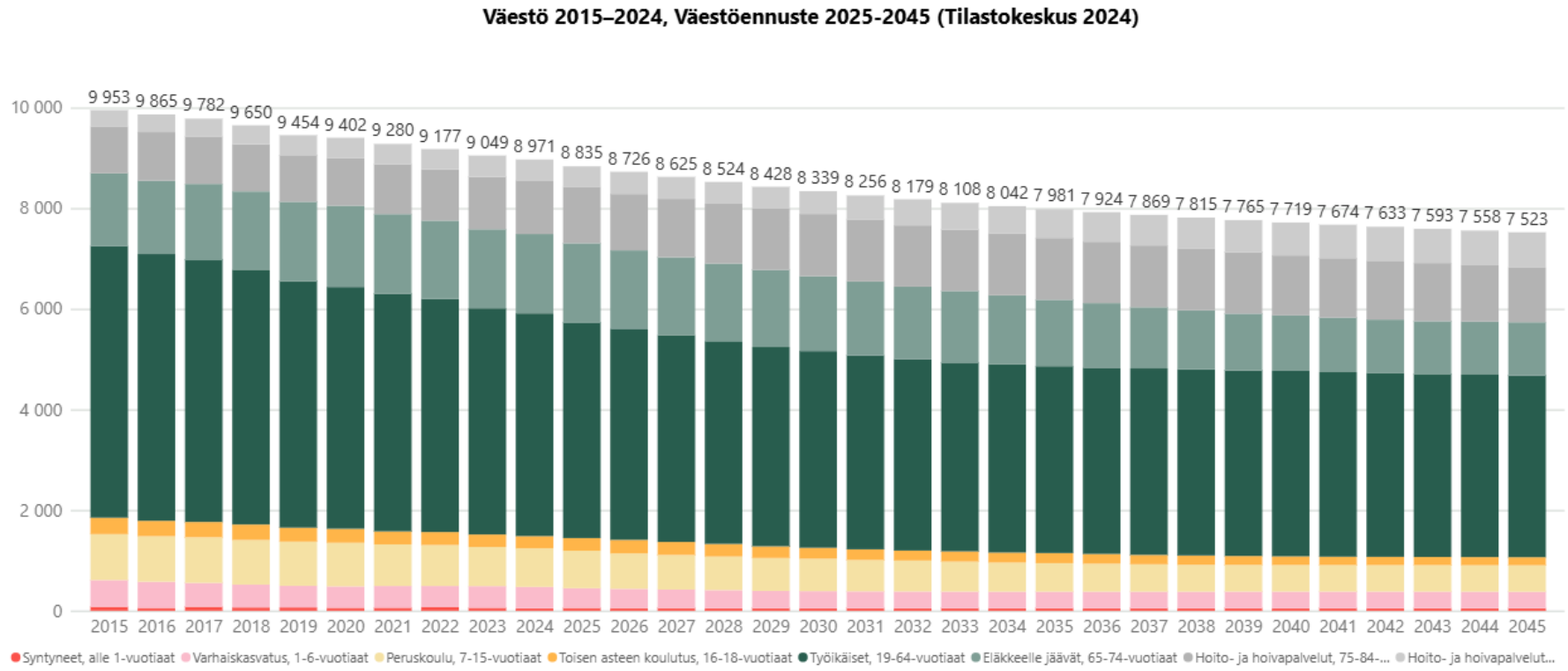
Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi

Hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan laajaan hyvinvointikertomukseen 2021–2025 asetettujen painopisteiden kautta = hyvinvointianalyysi. Hyvinvoinnin tilaa analysoidaan kuitenkin niin, että tuloksissa tuodaan esille viimeisin tilastotieto.

Tilastotietoa vertaillaan Leppävirran osalta alueellisiin ja koko maan tilastoihin.

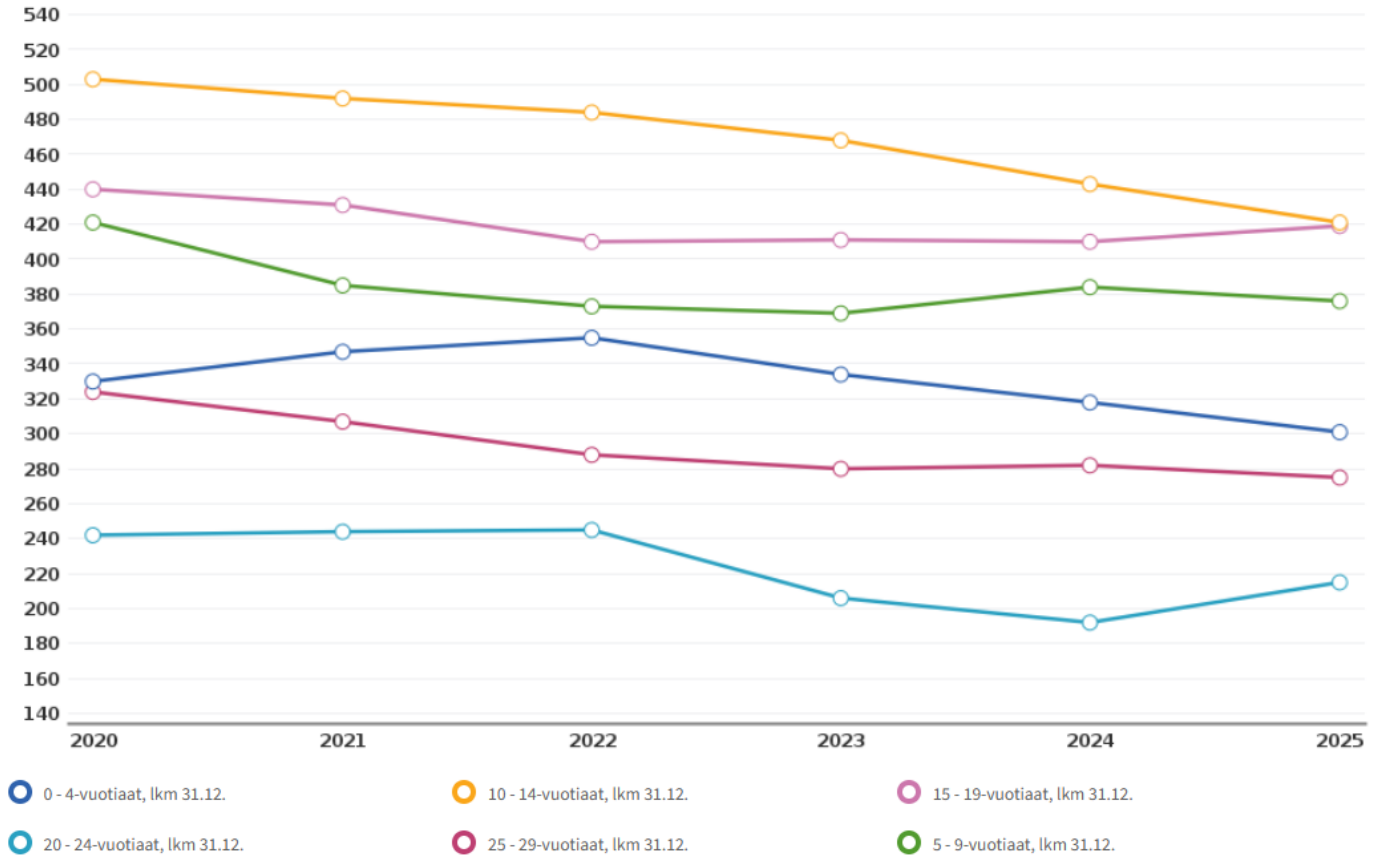
Väestöennuste

Väestöennusteen mukaan alaikäisten lasten ja nuorten määrä vähenee. Vuoden 2025 lopussa Leppävirralla oli 8 924 asukasta. Luku on vähentynyt vuosittain ja väestöennusteen mukaisesti jatkaa edelleen laskuaan. Lapsia syntyi 47 vuonna 2025.

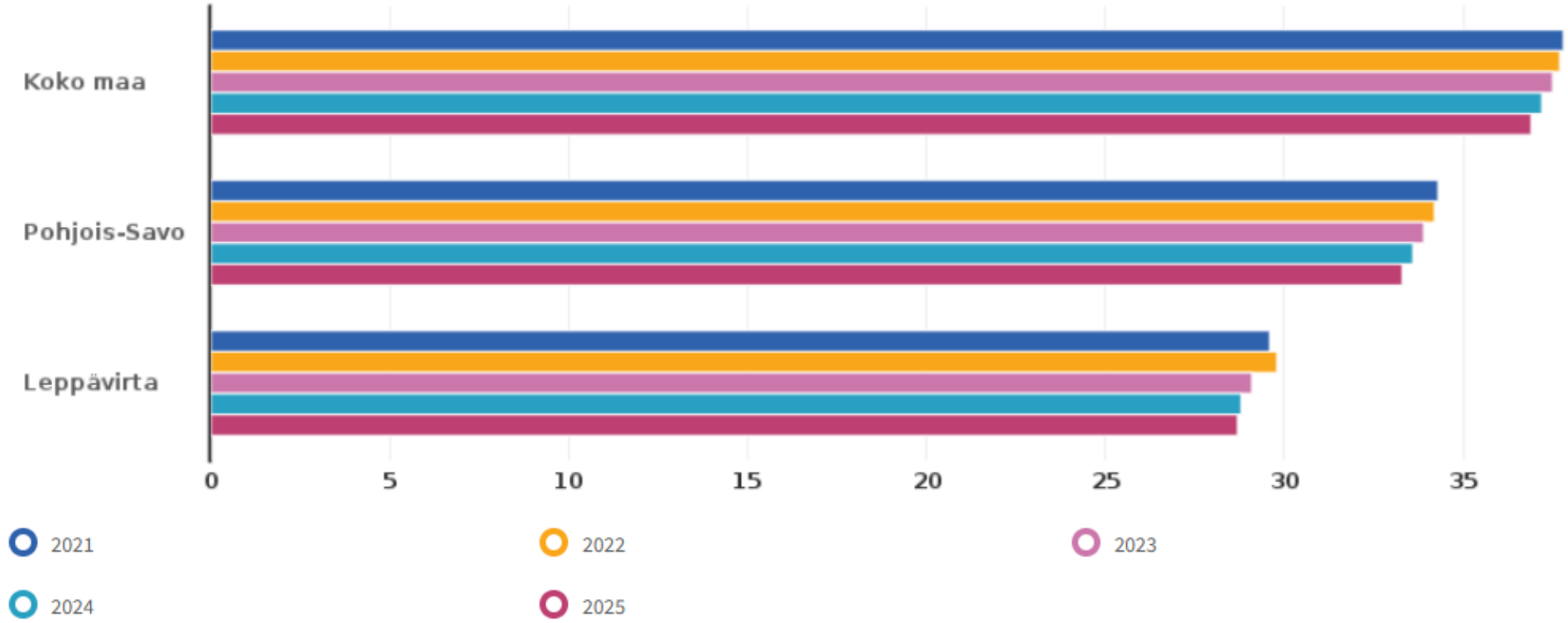
Eri ikäisten lasten ja nuorten määrä

Lasten ja nuorten määrä on pienentynyt lähes kaikissa ikäryhmissä vuosien 2021–2024 aikana. Erityisesti laskua on havaittavissa 0-4-vuotiaiden ja 10-14-vuoitiaiden ikäryhmissä

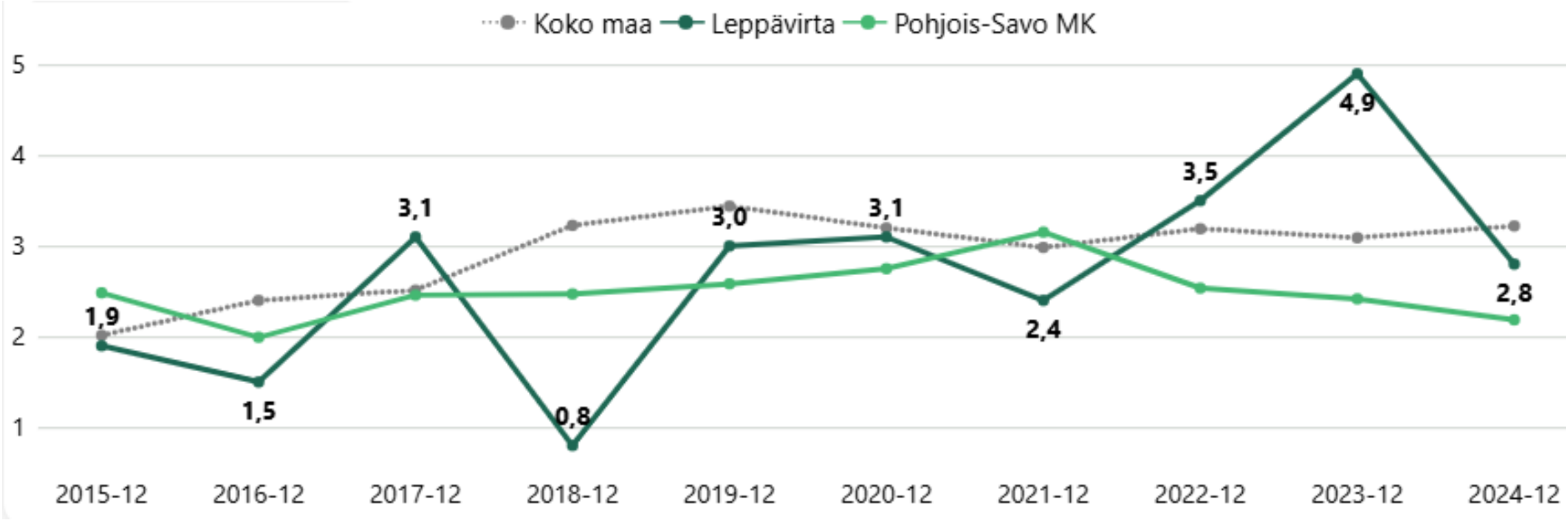
Lapsiperheiden osuus perheistä

Lapsiperheiden osuus asuntokunnista oli vuonna 2025 noin 28 prosenttia. Osuus on vähentynyt viime vuosina ja jää selvästi alle maakunnan ja koko maan keskitason. Samanaikaisesti asuntokuntien kokonaismäärä pysyi lähes ennallaan. Väestötilannetta on tasapainottanut viimeaikainen maahanmuutto. Muuta kuin Suomen virallisia kieliä äidinkielenään puhuvia oli vuoden 2024 lopussa 266 henkilöä.

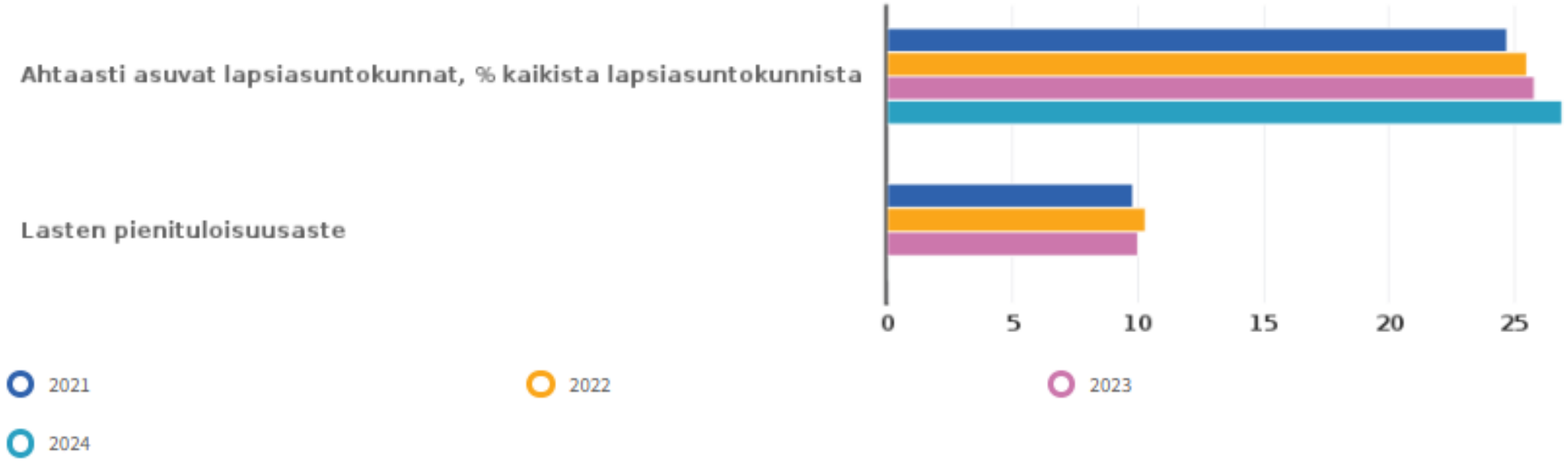
Lapsiperhepalveluiden vastaanottaminen

Lapsiperhepalveluita (sosiaalihuoltolain mukaiset ennaltaehkäisevät ja varhaisen tuen palvelut sekä lastensuojelu) vastaanotti vuonna 2024 2,8 % lapsiperheistä. Luku on hieman korkeampi kuin Pohjois-Savon maakunnan vastaava luku ja matalampi kuin koko maan keskiarvo. Luku on lähtenyt laskuun ja on lähes puolittunut vuodesta 2023 (4,9 %).

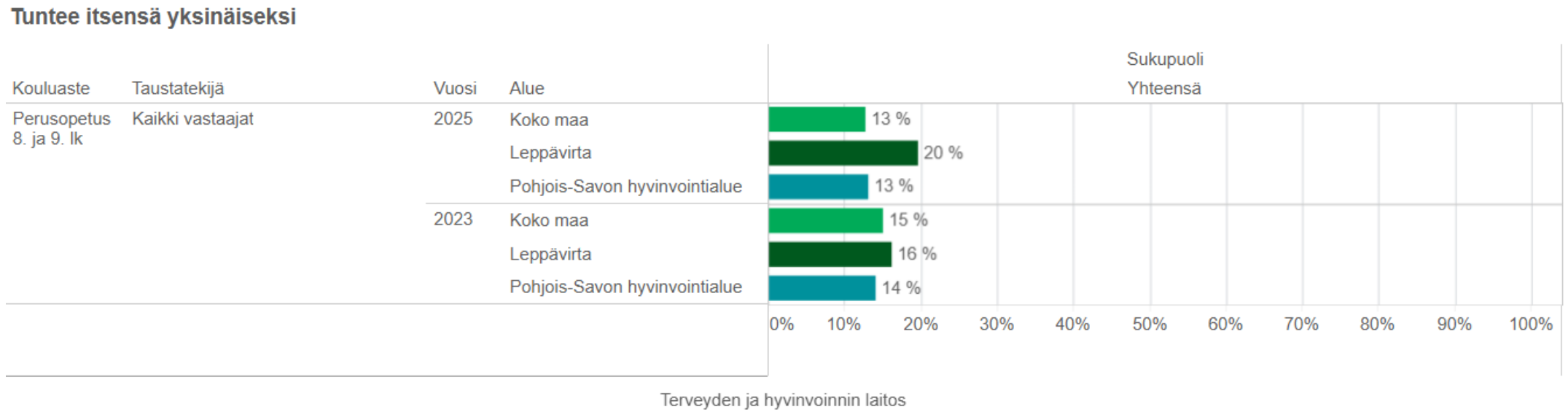
Lapsiperheiden pienituloisuusaste

Lapsiasuntokunnista ahtaasti asuvia (asunnossa asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti) asuntokuntia oli vuonna 2024 27 % lapsiasuntokunnista. Luku on hieman korkeampi kuin Pohjois-Savon (26 %) ja koko maan (29 %) vastaava luku. **Lasten pienituloisuusaste** oli vuonna 2023 10 %, joka on hieman matalampi kuin Pohjois-Savon (12,2 %) ja koko maan (12.2 %) vastaava luku.

Sosiaaliset suhteet ja osallisuus

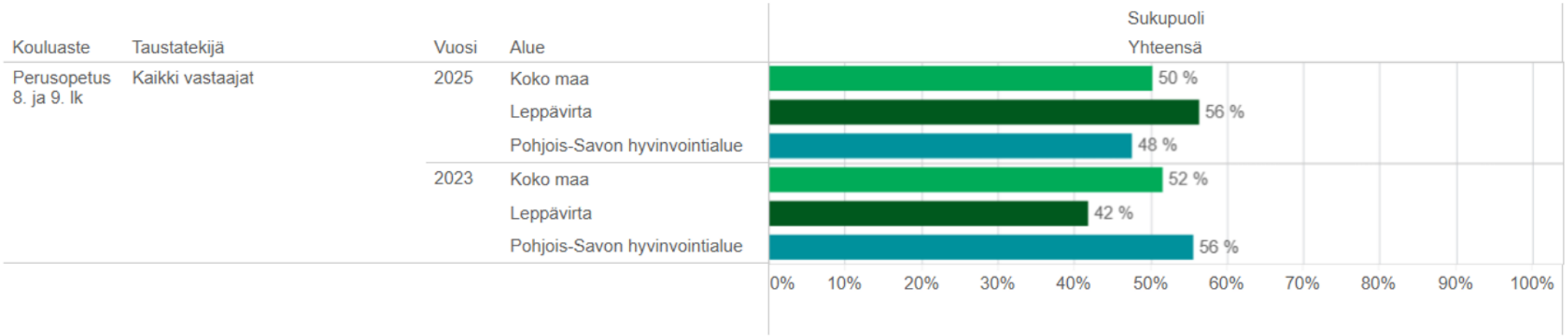
Indikaattori ilmaisee niiden nuorten osuuden, jotka tuntevat itsensä yksinäiseksi melko usein tai jatkuvasti. Yksinäisyyden tunne on subjektiivinen kokemus, jota voi kokea myös silloin, kun on ihmisten ympäröimä. Sosiaalinen yksinäisyys on lapsen tai nuoren tunne siitä, että ei kuulu muiden joukkoon. Emotionaalisesti yksinäinen lapsi tai nuori kokee, että hänellä ei ole läheistä ystävää. Suurella osalla yksinäisyyden tunne on väliaikaista. Se voi liittyä esimerkiksi elämässä tapahtuneisiin muutoksiin, kuten muuttoon, koulun vaihtoon tai vanhempien eroon. Leppävirralla 8.-9.-luokkalaisien kokemus on kasvanut vuodesta 2023 (16 %) vuoteen 2025 (20%) ja on korkeampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen vastaava luku.

Sosiaaliset suhteet ja osallisuus

Indikaattori ilmaisee niiden vastaajien osuuden, jotka ovat täysin samaa mieltä tai samaa mieltä siitä, että luokan tai ryhmän ilmapiiri on sellainen, että nuori uskaltaa vapaasti ilmaista oman mielipiteensä. Leppävirran tulos on kehittynyt positiivisesti 14 % vuodesta 2023 (42 %) vuoteen 2025 (56 %). Leppävirran tulos on parempi kuin koko maan ja hyvinvointialueen tulos.

Luokan tai ryhmän ilmapiiri on hyvä (summaindikaattori)

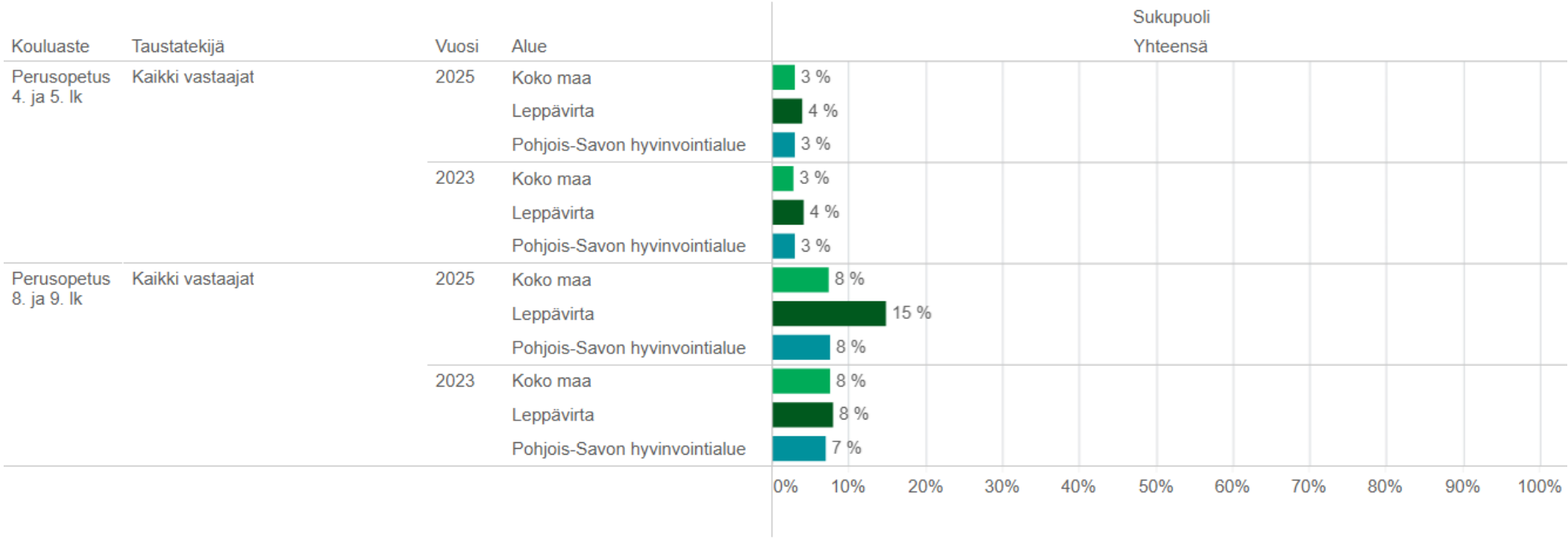

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Sosiaaliset suhteet ja osallisuus

Indikaattori ilmaisee niiden peruskoululaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista ikäluokassa, jotka eivät pysty juuri koskaan keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan. Leppävirran 8.-9.-luokkalaisten tulokset ovat kehittyneet negatiivisesti vuodesta 2023 (8 %) vuoteen 2025 (15 %). Leppävirran tulos on korkeampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen vastaava tulos.

Ei voi juuri koskaan keskustella vanhempiensa kanssa asioistaan

Vanhemmuuden tukeminen

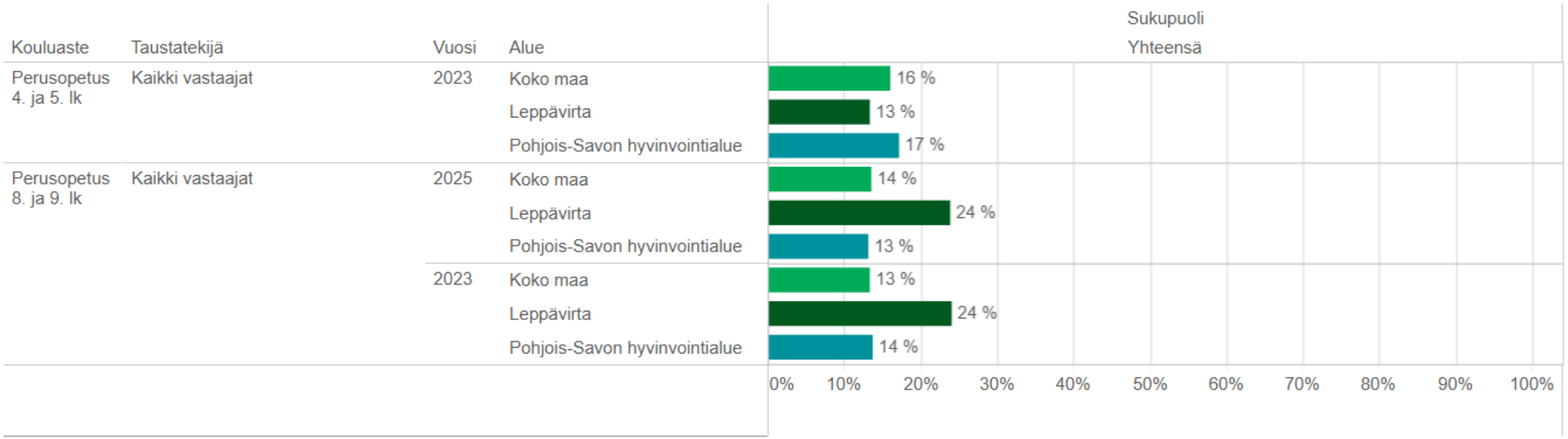
Tutkimusnäytön mukaan avoin ja luottamuksellinen keskusteluyhteys huoltajien ja nuorten välillä tukee lasten ja nuorten hyvinvointia monin tavoin. Hyvä vuorovaikutus vahvistaa nuoren kokemusta hyväksytyksi ja kuulluksi tulemisesta, lisää turvallisuuden tunnetta sekä suojaa mielenterveyden ongelmilta, riskikäyttäytymiseltä ja syrjäytymiseltä. Samalla se tukee nuoren kykyä käsitellä tunteita, tehdä vastuullisia valintoja ja hakea apua haastavissa tilanteissa. Vanhempien lämmin, välittävä ja keskusteleva suhde nuoreen on yhteydessä parempiin kehityksellisiin ja hyvinvointiin liittyviin tuloksiin läpi nuoruusvaiheen.

Vanhemmuuden tukeminen eri toimijoiden, kuten neuvoloiden, varhaiskasvatuksen, koulujen, opiskeluhuollon, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä järjestöjen toimesta vahvistaa vanhempien osaamista, voimavaroja ja luottamusta omaan kasvatustehtäväänsä. Tutkimusnäyttö osoittaa, että vanhemmuuden tuki parantaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta, lisää myönteisiä kasvatuskäytäntöjä ja auttaa vanhempia vastaamaan lasten ja nuorten kehityksellisiin tarpeisiin. Monialainen tuki luo perheille turvaverkkoa, joka edistää lasten ja nuorten hyvinvointia sekä ehkäisee ongelmien kasautumista.

Avun ja tuen saanti

Leppävirran perusopetuksen 8.-9.-luokkalaisten kuraattorin luona käynnit ovat pysyneet samana vuosina 2023 ja 2025 (24 %). Käyntejä on noin 10 % enemmän kuin koko maassa ja hyvinvointialueella.

Käynyt koulukuraattorilla lukuvuoden aikana

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Opiskeluhuolto

Tutkimusten mukaan koulukuraattorilla ja opiskeluhuollolla on merkittävä rooli nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden ja koulunkäynnin tukemisessa. Koulukuraattori tarjoaa matalan kynnyksen tukea nuorille esimerkiksi ihmissuhteisiin, mielialaan, koulumotivaatioon, poissaoloihin, elämäntilanteen haasteisiin ja arjen hallintaan liittyvissä kysymyksissä.

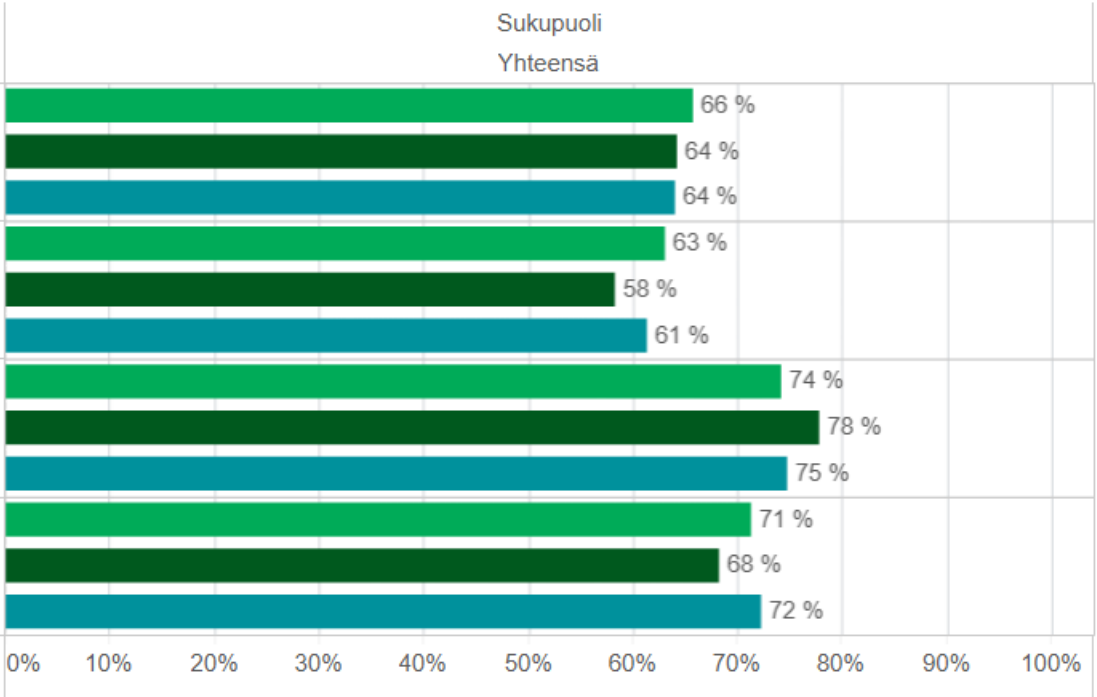
Koulukuraattori toimii yhteistyössä huoltajien, opettajien ja muiden opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa varmistaen, että nuori saa tarpeidensa mukaista tukea kokonaisvaltaisesti. Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää turvallista oppimisympäristöä, vahvistaa yhteisöllisyyttä sekä tukea jokaisen lapsen ja nuoren kasvua, oppimista ja hyvinvointia. Tutkimusnäytön mukaan hyvin toimiva opiskeluhuolto lisää nuorten kokemusta osallisuudesta, turvallisuudesta ja tuen saatavuudesta sekä vahvistaa heidän mielenterveyttään ja kouluhyvinvointia.

Turvallisuuden tunne

Suurin osa Leppävirtalaisista lapsista ja nuorista ei ole kokenut kiusaamista. Positiivista kehitystä kiusaamisen kokemuksissa on havaittavissa sekä ala- että yläkoululaisten vastauksissa.

Ei ole kiusattu koulussa lukukauden aikana

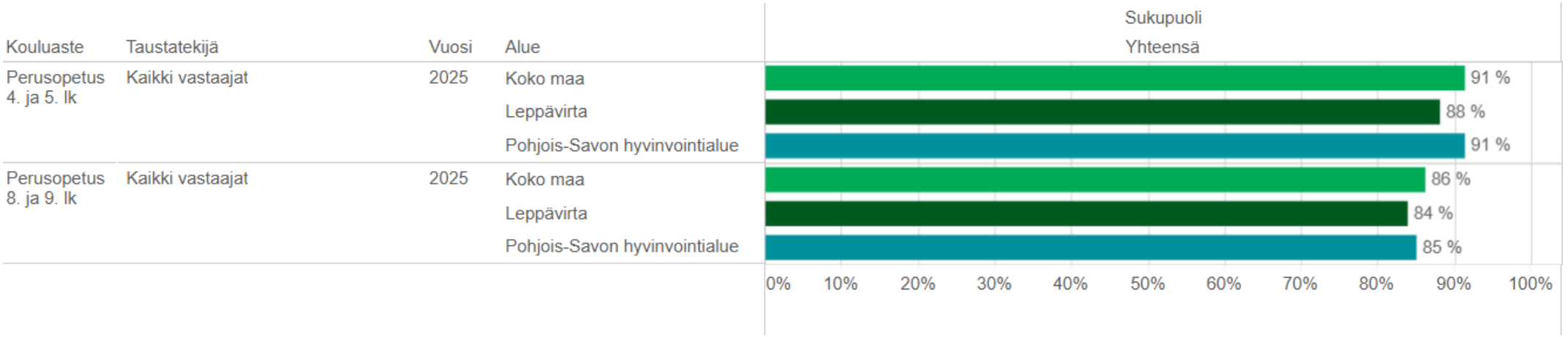
Koulu⊟te	Taustatekijä	Vuosi	Alue	Sukupuoli: Yhteensä
Perusopetus 4. ja 5. lk	Kaikki vastaajat	2025	Koko maa	66 %
			Leppävirta	64 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	64 %
		2023	Koko maa	63 %
			Leppävirta	58 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	61 %
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	2025	Koko maa	74 %
			Leppävirta	78 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	75 %
		2023	Koko maa	71 %
			Leppävirta	68 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	72 %

Turvallisuuden tunne

Valtaosa leppävirtalaisista lapsista ja nuorista tuntee olonsa koulussa turvalliseksi. Vertailutietoa vuodesta 2023 ei ole saatavilla ja vuoden 2025 perusteella kokemus turvallisuudesta koulussa on hieman matalampi kuin vastaava tulos koko maan ja hyvinvointialueen tuloksissa.

Tuntee, että koulussa on turvallinen olo

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Kiusaamisen vastainen toiminta

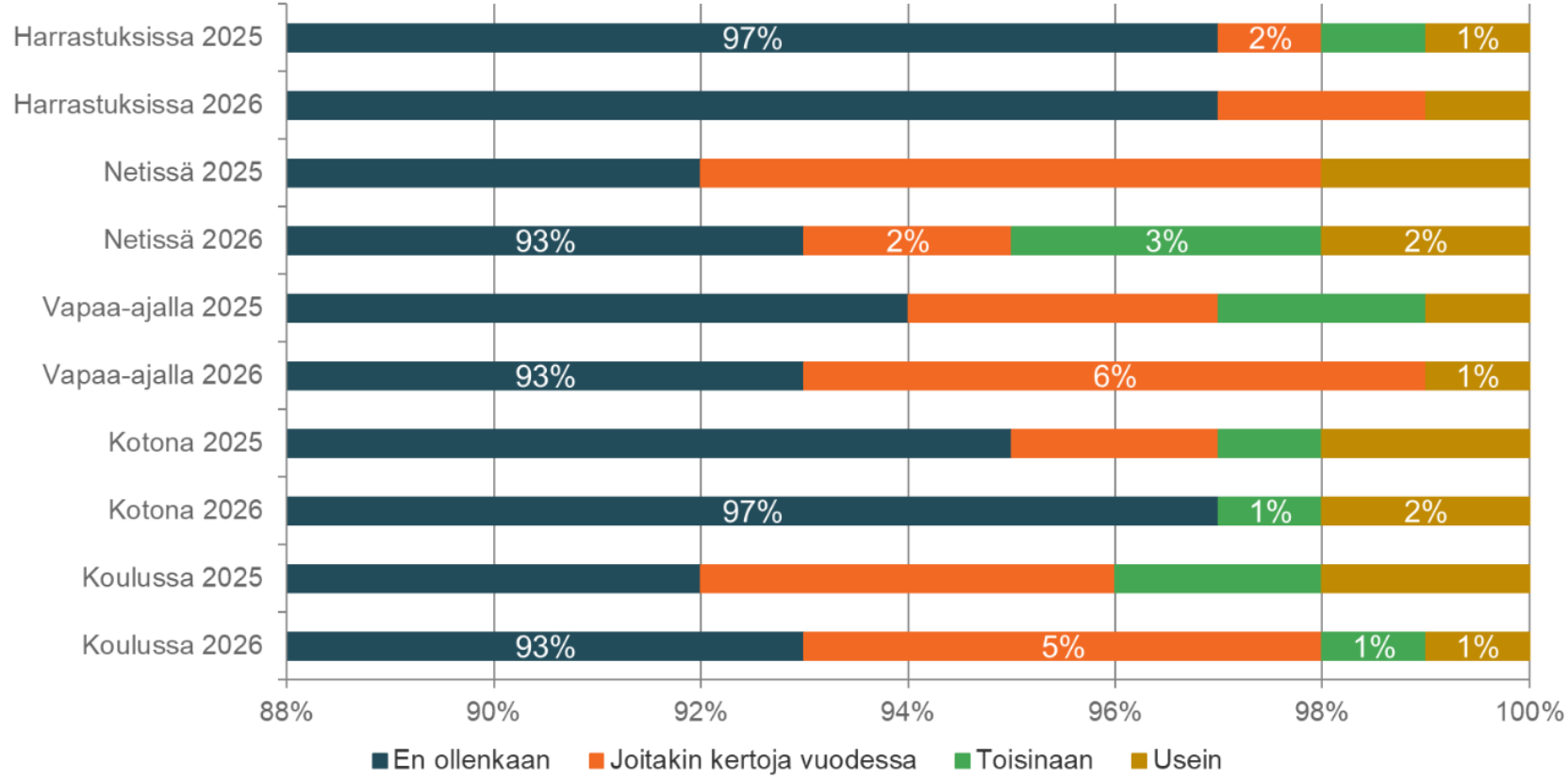
Leppävirran kunnan kiusaamisen vastainen toimintamalli perustuu ajatukseen, että kiusaamista, väkivaltaa, häirintää ja syrjintää ei hyväksytä missään muodossa ja jokaisella kuntalaisella on velvollisuus puuttua niihin. Mallin tavoitteena on ehkäistä kiusaamista ennakolta, tunnistaa ongelmat varhain sekä puuttua havaittuihin tilanteisiin viipymättä. Työ perustuu laajaan yhteistyöhön, johon osallistuvat koulujen lisäksi nuorten palvelut, lasten parlamentti, nuorisovaltuusto, kunnan eri toimialat, harrastusseurat, yhdistykset, yritykset sekä muut paikalliset toimijat.

Käytännössä toimintamalli konkretisoituu yhteisinä toimintatapoina, tapahtumina, kampanjoina ja viestintänä. Kiusaamisen vastaista työtä ohjaa vuosikello, joka sisältää esimerkiksi kouluille ja päiväkodeille suunnattua toimintaa, teemakampanjoita, materiaalien tuottamista, tapahtumia sekä yhteistyötä seurojen, yhdistysten ja yritysten kanssa. Lisäksi yksiköt voivat täydentää toimintaa omilla suunnitelmillaan ja paikallisiin tarpeisiin vastaavilla toimenpiteillä.

Leppävirralla kiusaamisen vastainen työ näkyy koko kunnan yhteisinä tempauksina, kuten koululaisille järjestettynä "Yhdessä kiusaamista vastaan" -tapahtumana sekä harrastustoiminnan, koulujen ja päiväkotien sitoutumisena turvallisen ja yhdenvertaisen toimintakulttuurin rakentamiseen. Toimintamallia tukee kunnan sitoutuminen Syrjinnästä vapaa alue -periaatteisiin ja UNICEF:n Lapsiystävällinen kunta -toimintamalliin, joiden tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja kaikkien lasten ja nuorten hyvinvointia.

Turvallisuuden tunne

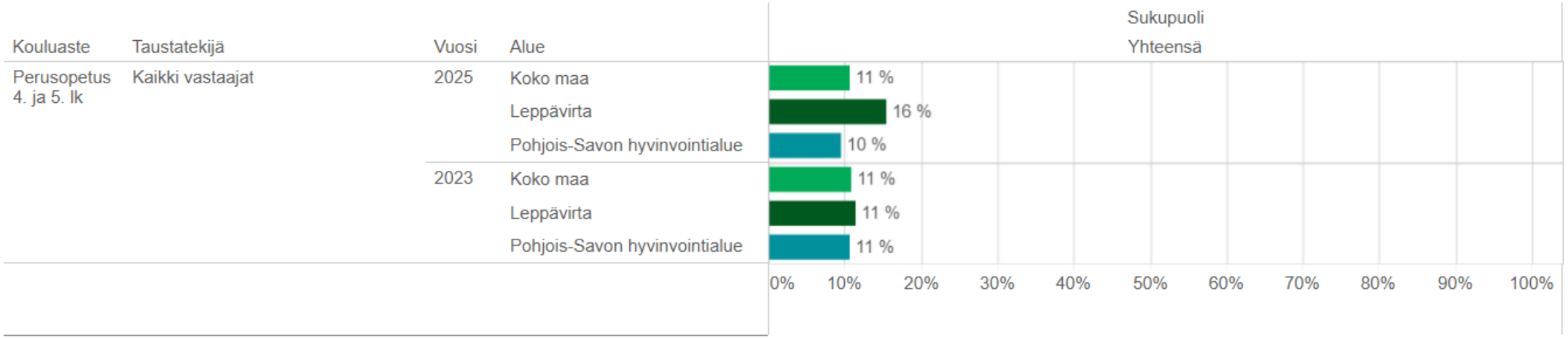
Valtaosa leppävirtalaisista lapsista ja nuorista ei ole kokenut seksuaalista väkivaltaa tai häirintää erilaisissa ympäristöissä. Kunnan lasten ja nuorten hyvinvointikyselyn mukaan seksuaalista väkivalta ja häirintää kuitenkin esiintyy moninaisissa ympäristöissä kuten netissä, vapaa-ajalla ja koulussa.

Turvallisuuden tunne

4.-.5.-luokkalaisten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä ovat kouluterveyskyselyn vastausten perusteella kasvaneet vuodesta 2023 (11 %) vuoteen 2025 (15 %). Tulos on korkeampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen vastaava tulos

Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana (summaindikaattori)

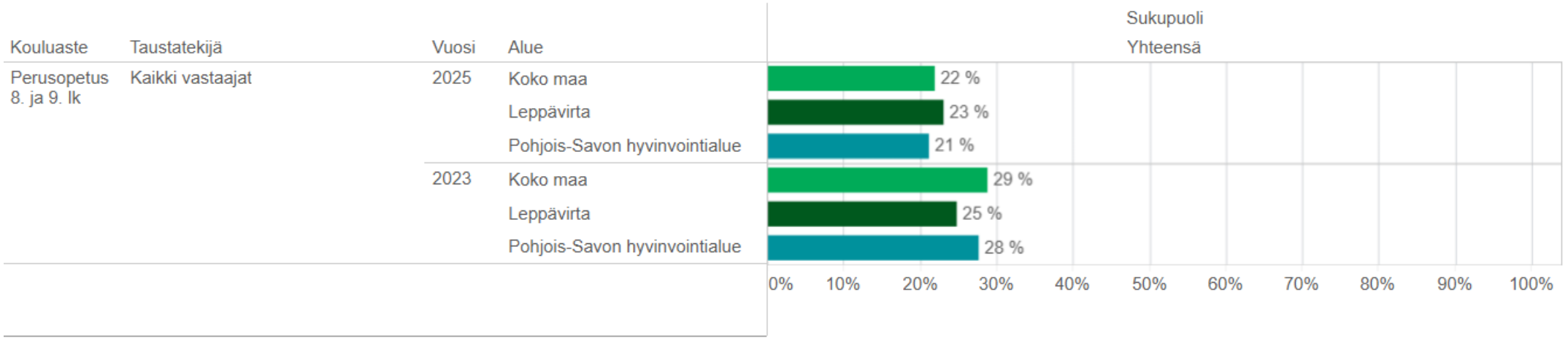

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Turvallisuuden tunne

8.-.9.-luokkalaisten kokemukset seksuaalisesta häirinnästä ovat kouluterveyskyselyn vastausten perusteella hieman laskeneet vuodesta 2023 (25 %) vuoteen 2025 (23 %). Tulos on hieman korkeampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen vastaava tulos.

Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana (summaindikaattori)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Seksuaaliväkivallan ehkäisy

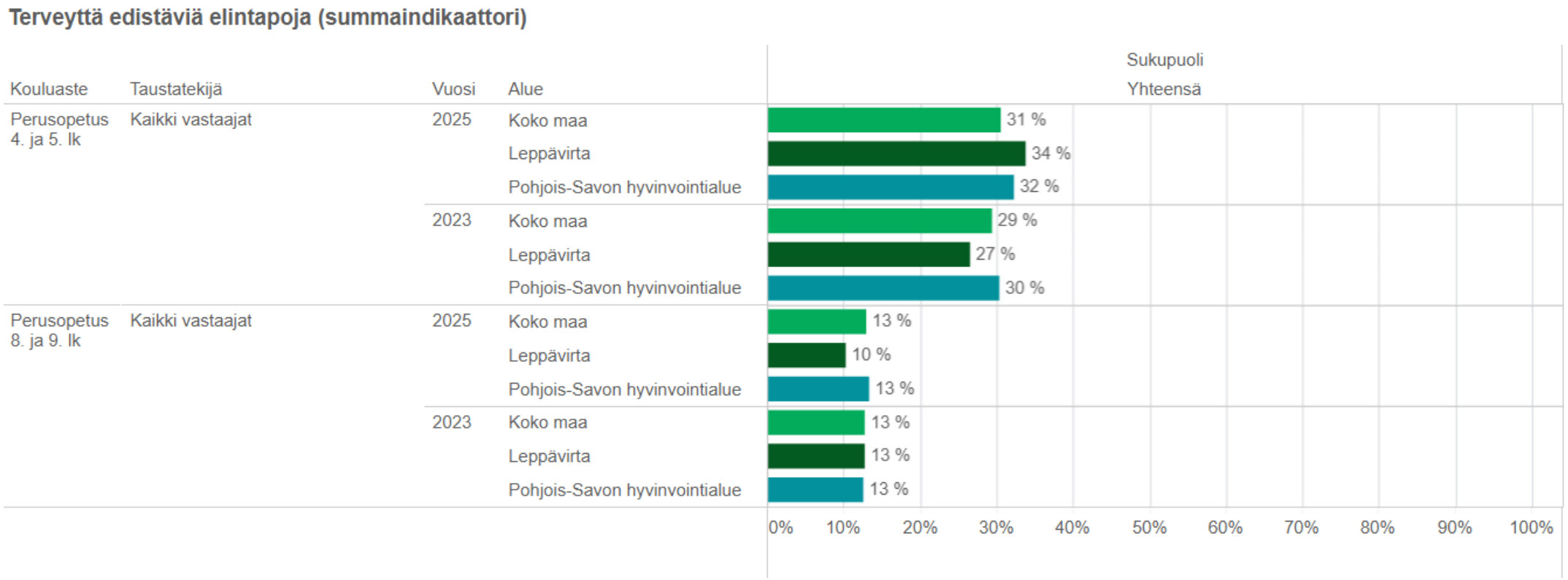
Menneen kauden lapsiystävällinen kunta toimintasuunnitelmassa oli lasten ja nuorten valitsema tavoite: *Kunnan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ehkäistään aktiivisesti lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, ml. digitaalisessa ympäristössä tapahtuvaa seksuaaliväkivaltaa. Lapset ja nuoret saavat näissä palveluissa ikätason mukaista turvataitokasvatusta.*

Turvataitokasvatus on kunnassa vakiintunut osaksi arkea, mutta sen vaikuttavuus ei välity vielä tasaisesti lasten ja nuorten kokemuksiin. Lasten ja nuorten kanssa käytyjen keskustelujen perusteella voidaan todeta, että turvataitokasvatusta toteutetaan laajasti ja monipuolisesti. Sekä alakouluissa että yläkouluissa käsitellään systemaattisesti tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitoja, ja teemoja tuodaan esiin oppituntien lisäksi myös teemapäivien, vierailujen ja erilaisten tapahtumien kautta. Tämä näkyy lasten ja nuorten kokemuksessa lisääntyneenä tietona häirinnästä, väkivallasta ja omista oikeuksista. Lisäksi osa vastaajista arvioi, että häirintä ovat vähentynyt ainakin jonkin verran, mikä viittaa toimenpiteiden osittaiseen vaikuttavuuteen.

Sekä lapset että nuoret toivovat opetukseen enemmän toiminnallisuutta, osallistavuutta ja käytännönläheisyyttä. Erityisesti nuoret kritisoivat perinteisiä luentomaisia toteutuksia ja kokevat, että sisältö ei aina ole heille relevanttia tai riittävän suoraa. Lapset ja nuoret korostavat turvallisten aikuisten läsnäoloa ja aktiivista puuttumista häirintään. Nuoret puolestaan painottavat avoimen ja rehellisen keskustelun tarvetta sekä vanhempien parempaa osallistamista. Vaikuttava turvataitokasvatus edellyttää koko kasvatusyhteisön sitoutumista.

Terveelliset elintavat

Indikaattori ilmaisee ne vastaajat joilla **toteutuu säännöllisesti** seuraavat elintavat: **syö aamupalaa joka arkiaamu, liikkuu vähintään tunnin päivässä, nukkuu vähintään 8 tuntia arkisin**. Liikunta, ruokailutottumukset ja uni ovat keinoja edistää terveyttä ja vahvistaa mielen hyvinvointia. Lapsena ja nuorena opitut käyttäytymismallit säilyvät usein aikuisuuteen asti. Terveyttä edistävien elämäntapojen omaksumisessa vanhemmilla, koululla ja harrastuksilla on tärkeä merkitys. Yleinen trendi on, että siirryttäessä alakoulusta yläkouluun terveyttä edistävien elintapojen säännöllinen noudattaminen vähenee. Huomattavaa on, että Leppävirralla vuoden 2025 vastausten perusteella 8.-9.-luokkalaisten tulokset ovat matalammat kuin koko maan ja hyvinvointialueen tulokset.

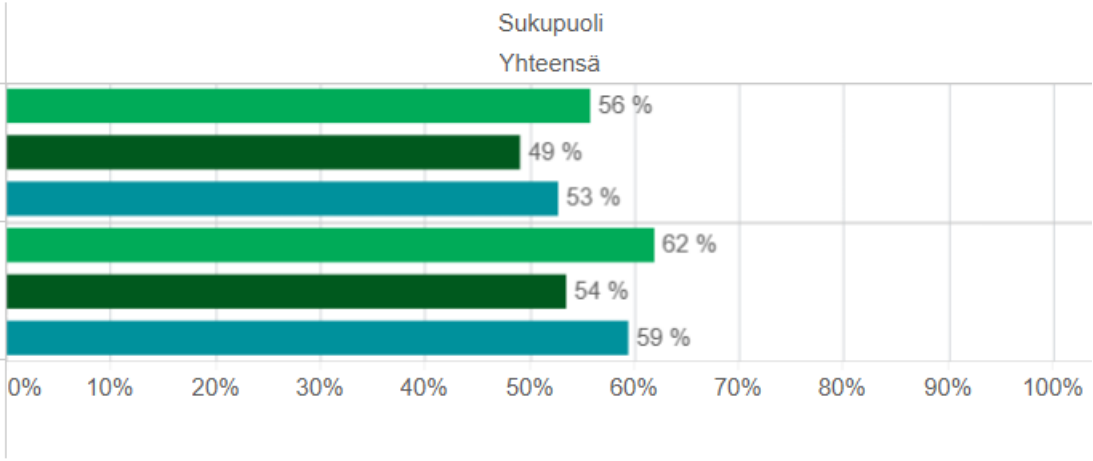

Terveelliset elintavat

Leppävirtalaisista 8.-9.-luokkalaisista vastaajista koululounaan päivittäin syö noin puolet ikäluokasta. Luku on laskenut hieman vuodesta 2023 (54 %) vuoteen 2025 (49 %). Tulos on matalampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen vastaava tulos.

Syö koululounasta päivittäin

Kouluaste	Taustatekijä	Vuosi	Alue	Sukupuoli: Yhteensä
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	2025	Koko maa	56 %
			Leppävirta	49 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	53 %
		2023	Koko maa	62 %
			Leppävirta	54 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	59 %

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Kouluruokailu

Kouluruokailu on tärkeä osa lasten ja nuorten hyvinvointia, oppimista ja jaksamista. Monipuolinen koululounas tukee kasvua ja kehitystä, ylläpitää vireystilaa koulupäivän aikana sekä edistää keskittymiskykyä ja oppimistuloksia. Säännöllinen ruokailu tukee myös fyysistä terveyttä, mielialaa ja arjen rytmiä. Lisäksi yhteinen ruokailuhetki vahvistaa kouluyhteisöllisyyttä ja tarjoaa mahdollisuuden harjoitella terveellisiä ruokailutottumuksia.

Ruokailuun osallistumista tukevat viihtyisä ruokailuympäristö, riittävästi aikaa syömiseen, myönteinen ruokailukulttuuri sekä nuorten mahdollisuudet vaikuttaa ruokalistoihin ja ruokailun käytäntöihin. Myös huoltajien, koulun henkilöstön, oppilaskunnan ja opiskeluhuollon yhteistyö voi vahvistaa kouluruokailun arvostusta ja lisätä ymmärrystä sen merkityksestä hyvinvoinnille. Tavoitteena on, että jokainen nuori osallistuu päivittäin kouluruokailuun ja saa siitä riittävästi energiaa koulupäivän ja vapaa-ajan tarpeisiin.

Yläkoululaisten osallistumista kouluruokailuun voidaan lisätä kuuntelemalla nuorten näkemyksiä ja ottamalla heidät mukaan ruokailun kehittämiseen. Leppävirran kunnassa on aktiivisesti toimiva kouluruokailua kehittävä työryhmä, johon kuuluu oppilaiden edustus. Leppävirralla kouluruokailussa huomioidaan erilaiset teemapäivät. Kaikki koulut ja päiväkodit saavat äänestää lempiruokansa ja äänestyksen tulokset toteutetaan. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus maistella ja arvioida uutuusruokia.

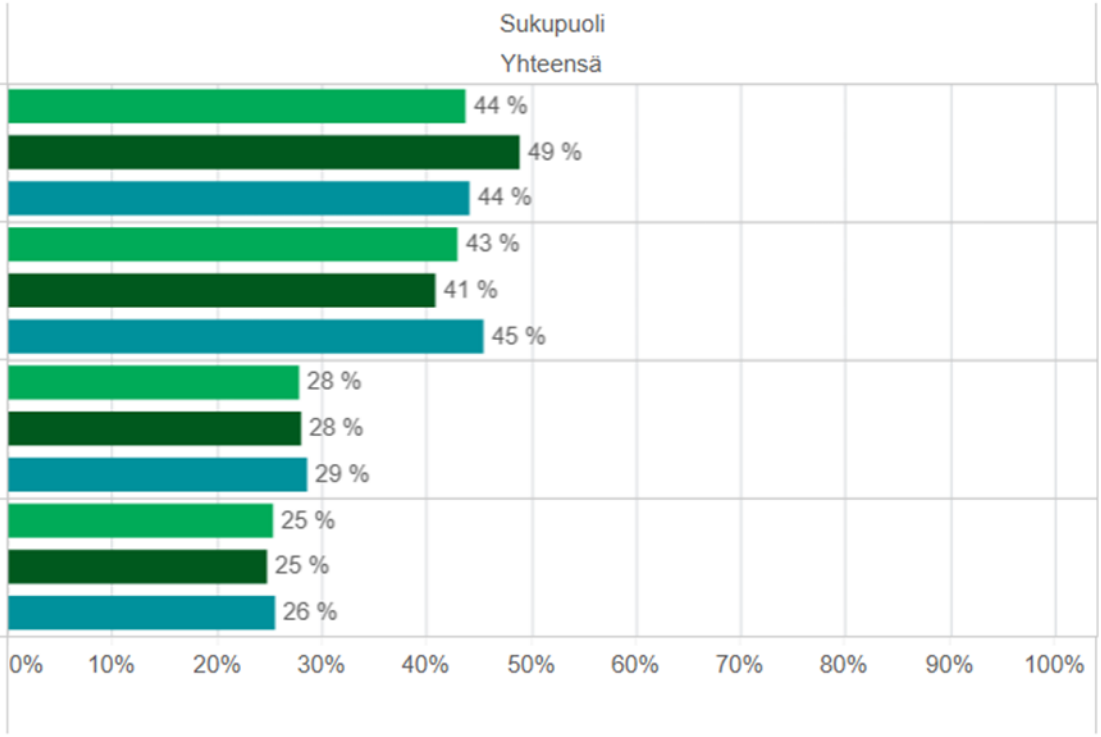
Terveelliset elintavat

4.-5.-luokkalaisista lapsista vähintään tunnin päivässä liikkuu 49 % (2025) vastaajista. Tulos on kasvanut 8 % vuodesta 2023 (41 %). Vuoden 2025 tulos on parempi kuin koko maan ja hyvinvointialueen vastaava tulos.

8.-.9.-luokkalaisten suositusten mukainen liikkuminen laskee merkittävästi alakouluikäisiin verrattaessa.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat

Kouluaste	Taustatekijä	Vuosi	Alue	Sukupuoli: Yhteensä
Perusopetus 4. ja 5. lk	Kaikki vastaajat	2025	Koko maa	44 %
			Leppävirta	49 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	44 %
		2023	Koko maa	43 %
			Leppävirta	41 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	45 %
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	2025	Koko maa	28 %
			Leppävirta	28 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	29 %
		2023	Koko maa	25 %
			Leppävirta	25 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	26 %

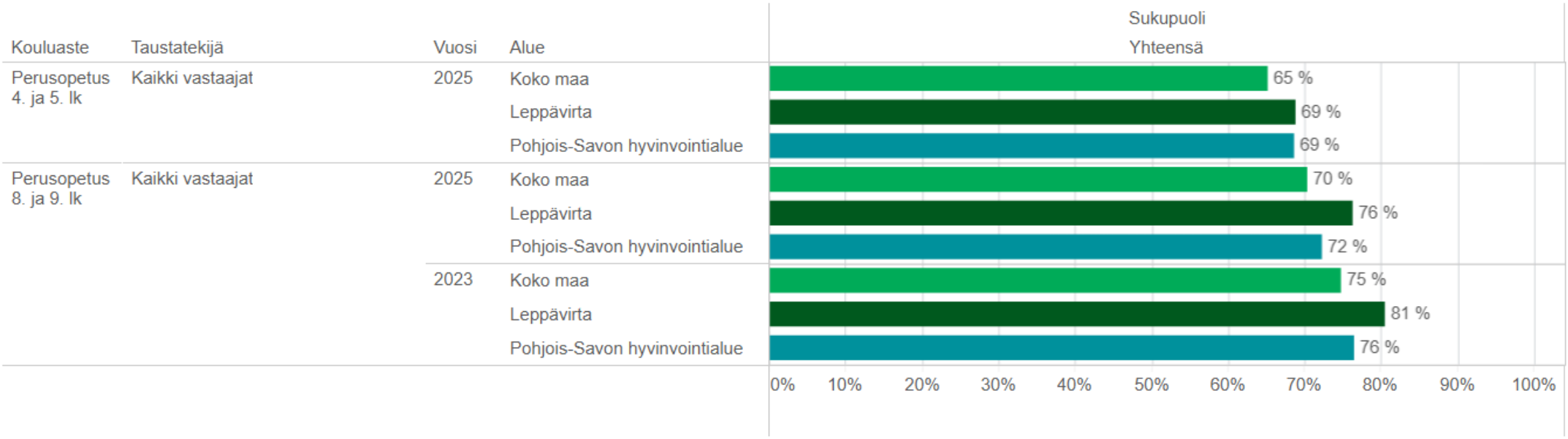

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Terveelliset elintavat

Leppävirtalaisista 4.-5.-luokkalaisista 69 % ja 8.-9.-luokkalaisista 81 % harrastaa itsenäisesti liikuntaa vapaa-ajalla vähintään viikoittain. Yläkouluikäisten osalta luku on korkeampi kuin vastaava koko maan ja hyvinvointialueen tulos.

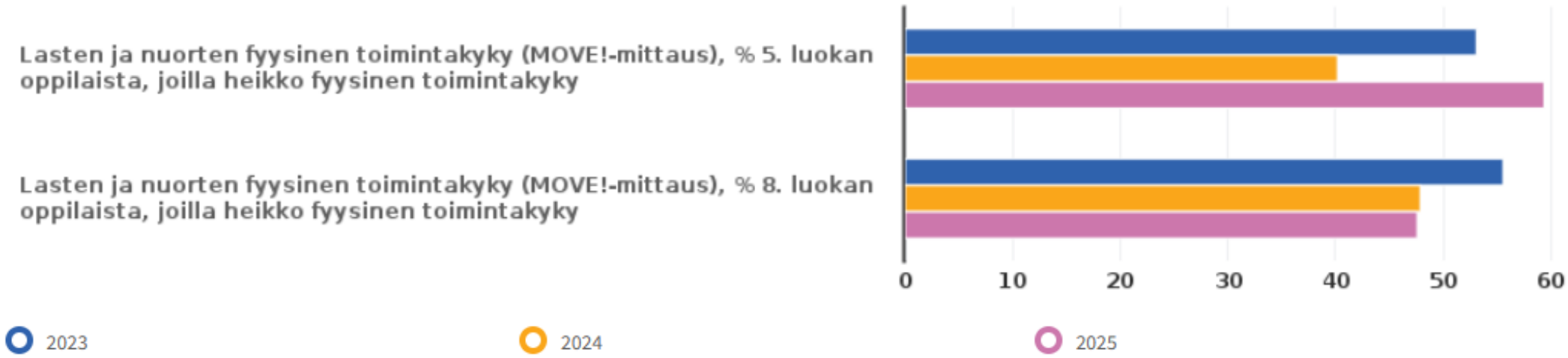
Harrastaa liikuntaa itsenäisesti vapaa-ajalla vähintään viikoittain

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Terveelliset elintavat

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Mittaukset toteutetaan vuosittain. 5.-luokkalaisten tulokset ovat parantuneet vuodesta 2024. 8.-luokalaisten tulokset ovat laskeneet vuodesta 2023.

Lasten ja nuorten liikkuminen

Tutkimusnäyttö osoittaa, että liikunnalla on merkittävä vaikutus lasten ja nuorten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Vaikutukset ulottuvat fyysiseen terveyteen, psyykkiseen hyvinvointiin, oppimiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Säännöllinen liikunta tukee lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, vahvistaa terveyttä ja luo perustaa terveellisille elämäntavoille myös aikuisuudessa. Lasten ja nuorten liikunnalla onkin tärkeä rooli terveen kasvun ja kehityksen tukemisessa.

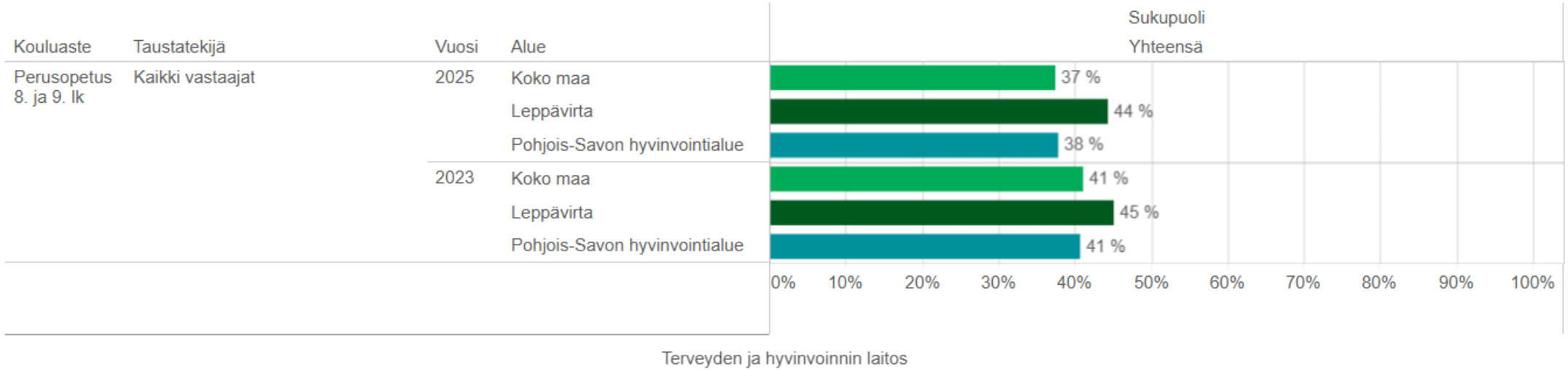
Oppimisen ja koulunkäynnin näkökulmasta liikunta tukee aivojen kehitystä sekä parantaa keskittymiskykyä, muistia ja tiedonkäsittelyä. Fyysisesti aktiivisilla lapsilla ja nuorilla on tutkimusten mukaan paremmat edellytykset oppimiselle ja koulumenestykselle kuin vähän liikkuvilla ikätovereillaan. Liikunta edistää lisäksi sosiaalista hyvinvointia tarjoamalla mahdollisuuksia ystävyyssuhteiden luomiseen, vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja yhteisöllisyyden kokemiseen. Harrastukset, urheiluseuratoiminta sekä omaehtoinen liikunta auttavat lapsia ja nuoria löytämään paikkansa yhteisössä ja vahvistavat osallisuuden tunnetta.

Kunta voi merkittävästi vaikuttaa lasten ja nuorten hyvinvointiin investoimalla liikuntaympäristöihin, matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksiin, liikunnalliseen koulupäivään sekä turvalliseen ja yhdenvertaiseen liikkumisympäristöön.

Terveelliset elintavat

Leppävirran 4.-5.-luokkalaiset ja 8.-9.-luokkalaiset kokevat päivittäistä väsymystä ja uupumusta enemmän kuin ikätoverit koko maan ja hyvinvointialueen tuloksissa. Tutkimusten perusteella lasten ja nuorten väsymys sekä koulu-uupumus ovat monen tekijän yhteisvaikutuksen tulosta. Keskeisimmät riskitekijät liittyvät uneen, koulukuormitukseen, mielenterveyteen, sosiaalisiin suhteisiin sekä elämäntapoihin.

Väsynyt ja uupunut päivittäin

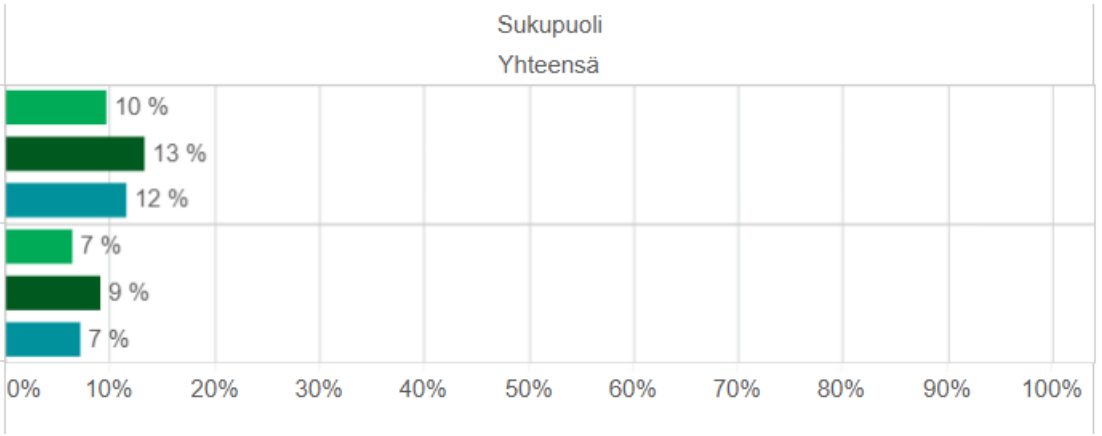
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Energiajuomat

Leppävirtalaiset yläkouluikäiset nuoret juovat kouluterveyskyselyn tulosten mukaan hieman enemmän energiajuomia kuin vastaavan ikäiset nuoret koko maassa. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuloksiin verrattuna ero on vain hieman suurempi. Yläkouluikäisten nuorten energiajuomien käyttö on kasvanut vuodesta 2023 (9 %) vuoteen 2025 (13%) yhteensä 4 %.

Juo energiajuomaa lähes päivittäin

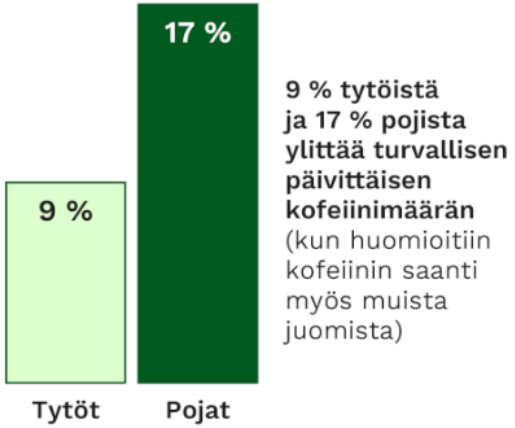
Kouluaste	Taustatekijä	Vuosi	Alue	Sukupuoli: Yhteensä
Perusopetus 8. ja 9. lk	Kaikki vastaajat	2025	Koko maa	10 %
			Leppävirta	13 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	12 %
		2023	Koko maa	7 %
			Leppävirta	9 %
			Pohjois-Savon hyvinvointialue	7 %

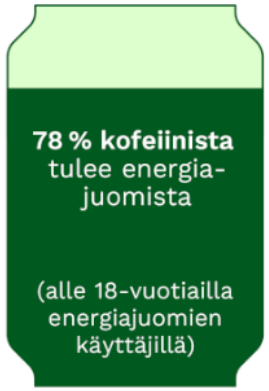
Energiajuomat

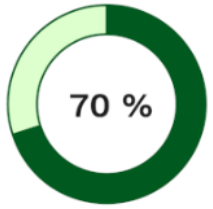

67 % 12–20-vuotiaista nuorista ilmoittaa käyttävänsä energiajuomia ainakin joskus

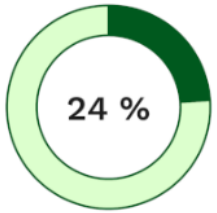

9 % tytöistä ja 17 % pojista ylittää turvallisen päivittäisen kofeiinimäärän (kun huomioitiin kofeiinin saanti myös muista juomista)

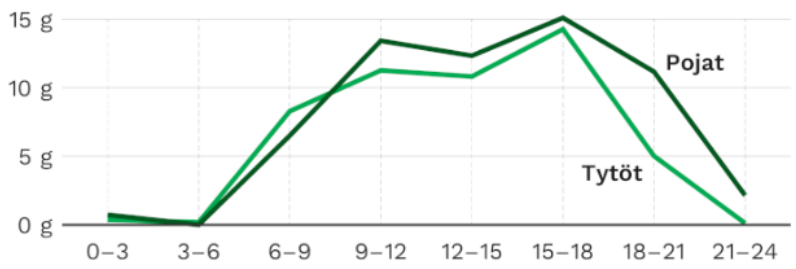
energiajuomia säännöllisesti käyttävistä raportoi kokemuksia riippuvuudesta.

energiajuomia säännöllisesti käyttävistä kokee juovansa liikaa energiajuomia.

Nuoret juovat energiajuomia myös ilta-aikaan

Käytön ajoittuminen kellonajoittain, keskimääräinen käyttö (g)

Lähde: Nuorten ravitsemustutkimus 2024-2025, THL

Nuorten ravitsemustutkimuksen mukaan 12–20-vuotiaista nuorista 67 % kertoi juovansa energiajuomia ainakin joskus, 42 % vähintään kerran viikossa, 15 % 3–5 kertaa viikossa ja 6 % päivittäin tai lähes päivittäin.

Energiajuomia käyttävistä nuorista moni kokee riippuvuutta tai kokee juovansa niitä liikaa.

Energiajuomat

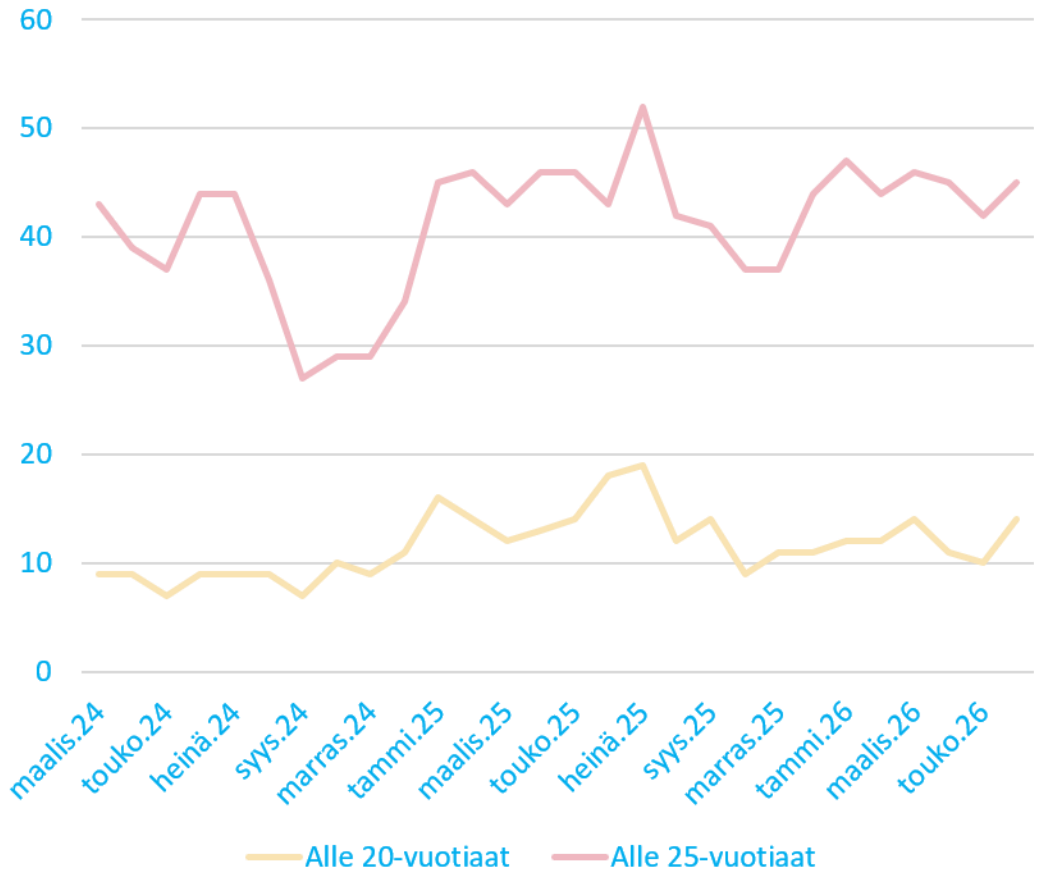
- Lasten ja nuorten energiajuomien käyttöön on havaittu liittyvän monia haitallisia terveysvaikutuksia, kuten verenpaineen nousua, sykkeen muutoksia ja sydämentykytystä, hammasterveyden ongelmia, unihäiriöitä, erilaisia psyykkisiä oireita sekä heikentynyttä koettua terveyttä.
- Energiajuomien käyttö on nuorilla yhteydessä myös muun muassa päänsärkyyn, vatsakipuihin ja stressiin. Unihäiriöt aiheuttavat keskittymisvaikeuksia ja haasteita oppimisessa.
- Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos (THL) suosittelee ettei alle 15-vuotiaille myydä energiajuomia sekä kannattaa myynnin kieltämistä alle 18-vuotiaille.

Nuorisotyöttömyys

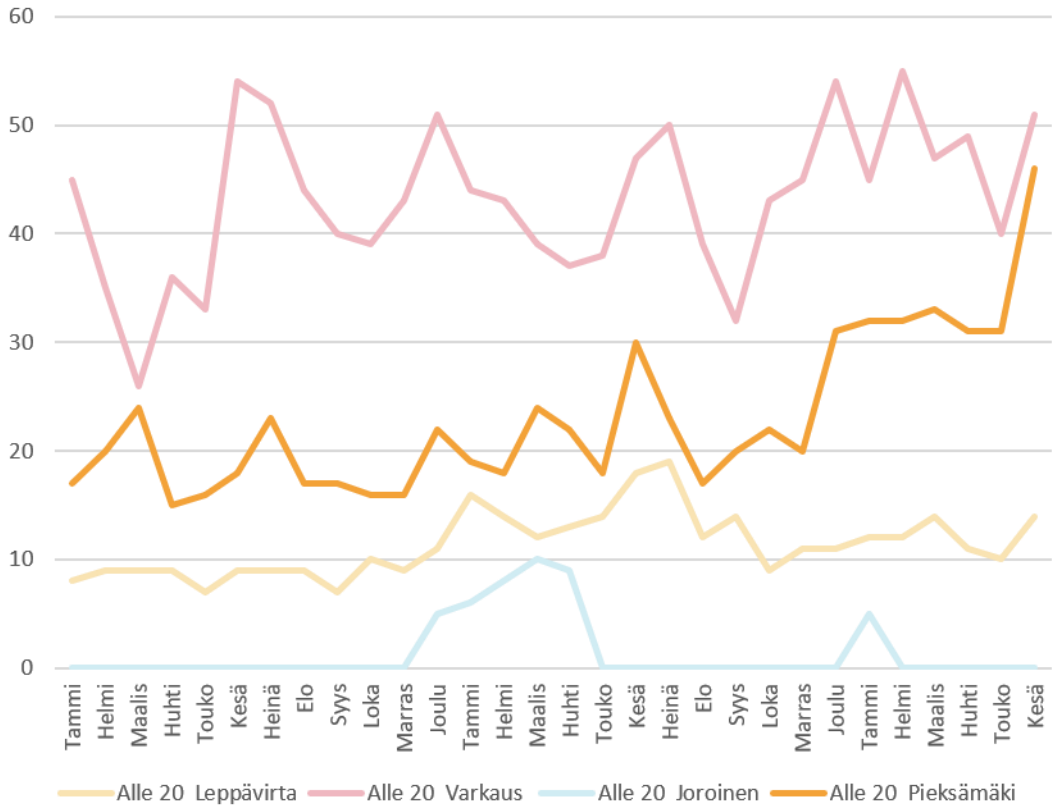
- Tilastomateriaali on koottu elinvoimakeskusten maakunnallisista työllisyyskatsauksista vuosilta 2024-2026
- Tilastoissa tarkastellaan alle 20- ja 25-vuotiaita
- Leppävirran nuorten työllisyyskehitystä on verrattu Keski-Savon työllisyysalueen jäsenkuntien kehitykseen.

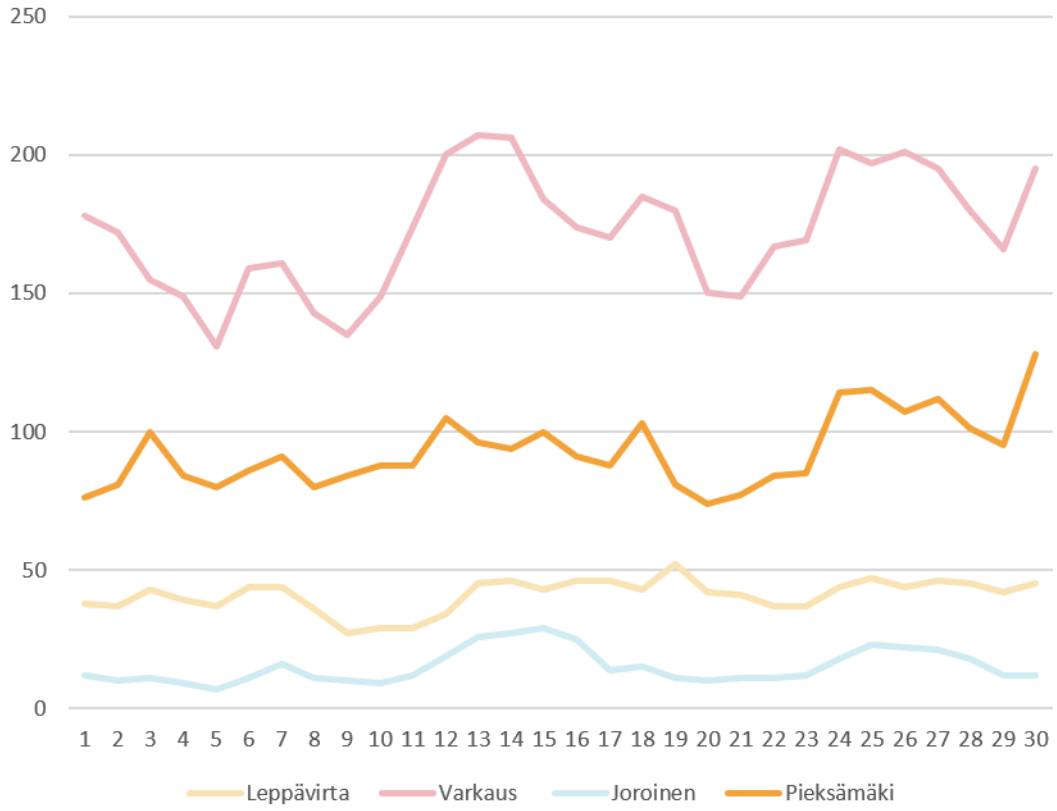
Nuorten työllisyyskehitys Leppävirralla

- Leppävirran nuorten työllisyyskehitystä voidaan pitää tasaisena
- Muutoksissa korostuvat koulujen päättymiset ja alkamiset
- Taantuma näkyy varsinkin alle 25-vuotiaiden työllisyyskehityksessä

Nuorten työllisyyskehitys Keski-Savossa

Keinot nuorten työllisyyden kehittämiseen

- Leppävirran nuorten työttömien määrä on molemmissa ikäluokissa suhteellisen pieni
- Palvelutarpeeseen vastataan yhdistämällä työllisyysalueen, etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan resurssit ja asiantuntemus. Olennaista on tiivis yhteistyö eri toimijoiden välillä. Työotteen tulee olla valmennuksellinen ja ratkaisukeskeinen.
- Lähtökohtana on nuoren palvelutarpeen arviointi. Koulutuksen hankkiminen ja uravalmennus korostuu.

Leppävirta

Valtakunnalliset suositukset

Liikunta ja palautuminen

Liikkumissuositus 7–17-vuotiaille lapsille ja nuorille

Julkaisija: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Keskeistä:

- Vähintään 60 min reipasta tai rasittavaa liikuntaa päivittäin
- Vältä pitkäkestoista paikallaanoloa
- Lihas- ja luustoliikuntaa vähintään 3x viikossa
- Riittävä uni osa kokonaisuutta

Linkki: Liikkumissuositus 7–17-vuotiaille

Ravitsemus

Kansalliset ravitsemussuositukset

Julkaisija: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos / Valtion ravitsemusneuvottelukunta

Keskeistä:

- Tutkimusperusteinen ohjeistus koko väestölle, sisältää myös lapset ja nuoret
- Korostaa kasvipainotteisuutta, monipuolisuutta ja kohtuullisuutta
- Energiajuomia ei suositella lapsille ja nuorille
- Linkki: Ravitsemus- ja ruokasuositukset

Digitaalinen hyvinvointi

Kansalliset digisuositukset lapsille

Julkaisija: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos / Opetushallitus

Keskeistä:

- Ei ruutua alle 2-vuotiaille
- 2–10 v: enintään 1 tunti päivässä
- 11–13 v: enintään 2 tuntia päivässä
- Ei omaa älypuhelinta tai sosiaalisen median käyttöä alle 13-vuotiaille
- Ruutuajan rajoitus tukee unta
- Digitaalisella laitteella käytettävän sisällön tulee olla sopivaa, iloa tuottavaa sekä oppimista, hyvinvointia ja kehitystä tukevaa.

Linkki: Kansalliset digisuositukset lapsille

Päihteet ja energiajuomat

Alkoholi, tupakka ja nikotiini: täysin kielletty alaikäisiltä (lainsäädäntö)

Energiajuomat: Kofeiinin turvallisena päivittäisenä saantina alle 18-vuotiailla pidetään alle 3 mg/kg. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos kannattaa energiajuomien myynnin kieltämistä alle 18-vuotiaille

Linkki:

Alkoholilaki 1102/2017

Tupakkalaki 549/2016

Ravitsemus- ja ruokasuositukset

THL Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos

Leppävirta

Lasten ja nuorten hyvinvointityön painopisteet

Painopisteet vuosille 2026-2031

1. Turvallinen kasvuympäristö
2. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen
3. Laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut

Turvallinen kasvuympäristö

Jokainen lapsi ja nuori ansaitsee turvallisen ympäristön kasvaa ja kehittyä, ja aikuisten tehtävä on pitää heistä huolta. Huolehtimalla turvallisesta ja sujuvasta arjesta koulussa sekä tukemalla lasten sosiaalisten taitojen ja omien vahvuuksien varaan rakentuvan identiteetin kehittymistä, autamme lapsia ja nuoria pärjäämään myös digitaalisissa ympäristöissä.

Käsittelemällä tunne- ja turvataitoja, seksuaalisuutta ja seksuaaliväkivaltaa avoimesti ikätason mukaisesti, lapset ja nuoret saavat paitsi tietoa, myös sanastoa vaikeista asioista puhumiseen. Avoin keskustelu myös madaltaa kynnystä tulla kertomaan aikuiselle, mikäli jotain ikävää on tapahtunut. Lapset ja nuoret tarvitsevat lisäksi tietoa omista oikeuksistaan sekä heitä koskevasta lainsäädännöstä. Heille täytyy kertoa, mikä on esimerkiksi seksuaalisesti häiritsevää puhetta ja kosketusta tai miten suojautua seksuaaliväkivallan ilmiöiltä nettimaailmassa. Jos aikuiset eivät puhu esimerkiksi seksuaaliväkivaltaan liittyvistä tilanteista, ei voi olettaa, että lapset tai nuoret osaavat tai uskaltavat puhua niistä.

Leppävirralla lapsille ja nuorille suunnattua turvataitojen opettamista toteutetaan systemaattisesti lasten ikätaso huomioiden. Henkilöstöä koulutetaan aiheeseen, jotta he osaavat käsitellä herkkiä aiheita lasten ja nuorten kanssa, haastaa haitallisia stereotypioita sekä ohjata häirintää ja väkivaltaa kokeneet lapset palveluiden piiriin. Vanhemmuuden tukeminen lapsuudesta nuoruuteen on osa työtämme ja konkreettisena työkaluna olemme ottaneet systemaattiseen käyttöön Lapset Puheeksi-menetelmän.

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Yhteisöllisyys ja osallisuus ovat keskeisiä tekijöitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin rakentumisessa. Osallisuudella tarkoitetaan kokemusta siitä, että lapsi tai nuori kuuluu johonkin itselleen merkitykselliseen yhteisöön, tulee kuulluksi ja voi vaikuttaa omaan elämäänsä. Tutkimusten mukaan jo pelkkä tunne yhteisöön kuulumisesta vahvistaa hyvinvointia merkittävästi. Yhteisöllisyys syntyy arjen vuorovaikutuksessa perheessä, koulussa, harrastuksissa ja vertaissuhteissa, ja se rakentaa pohjaa turvallisuuden tunteelle sekä myönteiselle kasvulle.

Tutkimusnäyttö osoittaa, että vahva yhteenkuuluvuuden kokemus on yhteydessä parempaan mielenterveyteen ja vähäisempään psyykkiseen oireiluun. Nuoret, jotka kokevat olevansa osa yhteisöä ja saavansa tukea ympäristöltään, raportoivat vähemmän masennusoireita, ahdistusta ja riskikäyttäytymistä. Lisäksi heillä on parempi itsetunto ja vahvempi kokemus elämänhallinnasta. Yhteisöllisyys toimii myös suojaavana tekijänä haastavissa elämäntilanteissa ja ehkäisee syrjäytymistä.

Osallisuuden kokemuksella on myös tärkeä rooli lapsen ja nuoren identiteetin, toimijuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymisessä. Kun lapsi kokee, että hänen mielipiteillään on merkitystä ja että hän voi osallistua päätöksentekoon, vahvistuvat hänen minäpystyvyytensä ja motivaationsa. Samalla opitaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, jotka tukevat hyvinvointia pitkällä aikavälillä. Siksi yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen tulisi nähdä keskeisenä tavoitteena kaikessa lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä.

Laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut

Lasten ja nuorten hyvinvointi rakentuu laadukkaista, saavutettavista ja vaikuttavista palveluista. Kun tuki saadaan oikeaan aikaan ja palvelut muodostavat sujuvan kokonaisuuden, ne edistävät hyvinvointia, osallisuutta, oppimista ja turvallista kasvua. Laadukkaat palvelut tukevat lasten, nuorten ja perheiden arkea sekä vahvistavat yhdenvertaisia mahdollisuuksia hyvään elämään.

Tutkimusten mukaan varhainen tuki, ennaltaehkäisevät palvelut ja eri toimijoiden välinen yhteistyö ovat sekä vaikuttavia että kustannustehokkaita keinoja tukea lasten ja nuorten hyvinvointia. Palvelujen painottaminen perustasolle, matalan kynnyksen tukeen ja oikea-aikaiseen apuun vähentää ongelmien kasautumista ja raskaampien korjaavien palveluiden tarvetta myöhemmässä vaiheessa.

Kustannustehokkuus ei tarkoita pelkästään resurssien säästämistä, vaan niiden kohdentamista sinne, missä niillä saavutetaan suurin vaikuttavuus. OECD:n (Organisation for Economic Co-operation and Development) mukaan varhaisiin palveluihin ja lasten kehityksen tukemiseen tehdyt investoinnit tuottavat merkittäviä hyötyjä niin yksilöille kuin yhteiskunnalle pitkällä aikavälillä. Myös UNICEF korostaa, että lasten ja nuorten hyvinvointiin panostaminen vahvistaa osallisuutta, koulutusta, terveyttä ja yhteiskunnan kestävää kehitystä.

Panostamalla laadukkaisiin palveluihin, varhaiseen tukeen ja toimivaan yhteistyöhön voidaan vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia sekä turvata kuntalaisten palveluiden vaikuttavuuden ja taloudellisen kestävyyden myös tulevaisuudessa.

Tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoitteet ja toimenpiteet on kytketty kunnan hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin. Tavoitteet on koottu Kuntamaisemaan hyvinvointisuunnitelman toimenpidekorttiin.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä seurataan vuositasolla osana laajan hyvinvointisuunnitelman vuosiraportointia.

Seuranta ja arviointi

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu ohjaamaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävää työtä.

Suunnitelman toteutumisen edellytyksenä on, että suunnitelmaan sitoutuvat ennen kaikkea päättäjät, lasten, nuorten ja perheiden parissa toimivat eri yksiköt ja työntekijät. Lisäksi suunnitelman toteuttamiseksi tarvitaan kaikkien yhteistyötahojen, kuten hyvinvointialueen, viranomaisten, seurakuntien, järjestöjen ja seurojen tukea sekä osaamista.

Suunnitelmakaudella painopistealueiden toteutumista seurataan ja arvioidaan kunnan hyvinvointiryhmässä. Tarvittaessa mukaan kutsutaan muita asiantuntijoita.

Lisäksi kuullaan perheitä sekä lapsia ja nuoria oppilaskuntien, lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston kautta.

Suunnitelman toteutumisesta raportoidaan lautakunnille, kunnanhallitukselle sekä valtuustolle.

Tehdystä arvioinnista julkaistaan yhteenvedot Kuntamaisemassa.

Lähteet

Kouluterveyskyselyn tulokset

Tilastokeskus

Sotkanet

FINLapset

Move!-mittaus

Leppävirran kunnan lasten ja nuorten hyvinvointikysely

Koulukohtaiset kiusaamiskyselyt

PAKKA-päihdetilannekysely

Nuorten energiajuomien käyttö ja kofeiinin saanti: tuloksia nuorten ravitsemustutkimuksesta